

Biomateriály v regenerativní medicíně

PharmDr. Šárka Kubinová, Ph.D.

Ústav Experimentální Medicíny AV ČR, v.v.i.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah:

- Regenerativní medicína – principy, členění
- Buněčná terapie – kmenové buňky
- Tkáňové inženýrství – principy, materiály, buněčná adheze
- Nanovlákná – příprava, použití v reg. medicíně
- Hydrogely v regeneraci míšního poranění
- Bioprinting

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Regenerativní medicína - cíle

„Náhrada nebo obnova poškozených buněk, tkání nebo orgánů za účelem navrácení jejich funkce.“

náhrada poškozených nebo nefunkčních buněk

- **buněčná terapie (autologní, alogenní)**

rekonstrukce poškozených tkání a orgánů

- **tkáňové inženýrství – biomateriály**

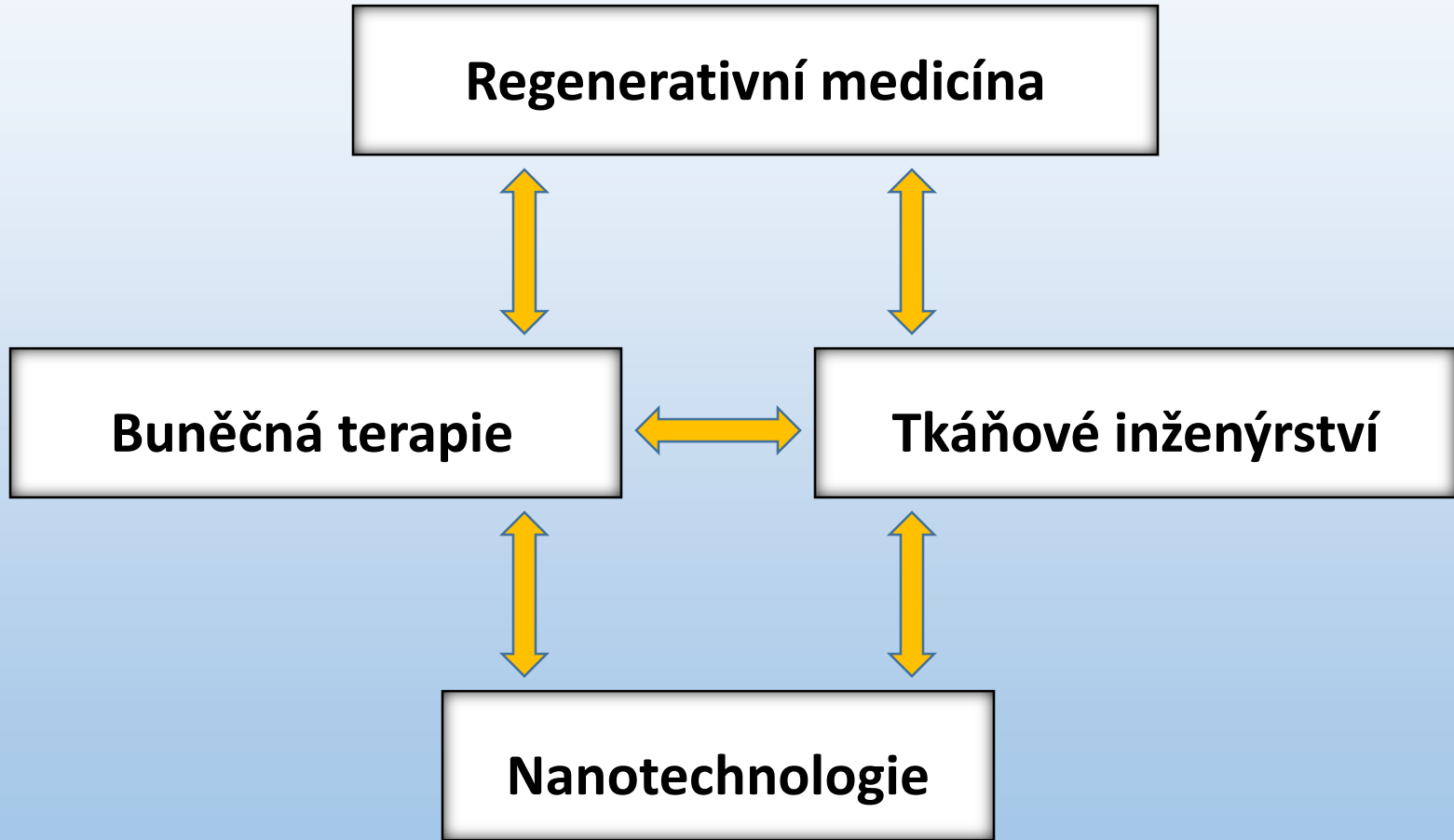
indukce endogenních regenerativních procesů

- **aplikace biologicky aktivních látek**
- **aplikace buněk produkujících aktivní látky**

Proč potřebujeme regenerativní medicínu?

- Neschopnost léčit některé nemoci (cukrovka, Alzheimerova nemoc, Parkinsonova nemoc, amyotrofická laterální skleróza, roztroušená skleróza, cystická fibróza....)
- Lidské tělo samo nedokáže nahradit poškozené tkáně a orgány (míšní poranění, infarkt, iktus, degenerace sítnice)
- Stárnoucí populace
- Nedostatek tkáňových nebo orgánových transplantátů (hodně pacientů, málo orgánů)

Regenerativní medicína - členění

Buněčná terapie – buněčné typy

Kmenové buňky:

- Embryonální kmenové buňky
- Dospělé kmenové buňky
  - Mesenchymální kmenové buňky - kostní dřeň, tuková tkáň
  - Hematopoetické kmenové buňky – kostní dřeň
  - Kmenové buňky z pupečnickové krve/tkáně
  - Fetální kmenové buňky
- Indukované pluripotentní buňky - iPS cells

Somatické buňky:

- Fibroblasty, keratinocyty, chondrocyty, endotelové buňky
- Olfaktorické gliové buňky
- Schwannovy buňky

Geneticky modifikované buňky:

- Genová terapie

Co jsou kmenové buňky?

Kmenová buňka je buňka schopná sebeobnovy a zároveň produkce diferencovaných dceřiných buněk

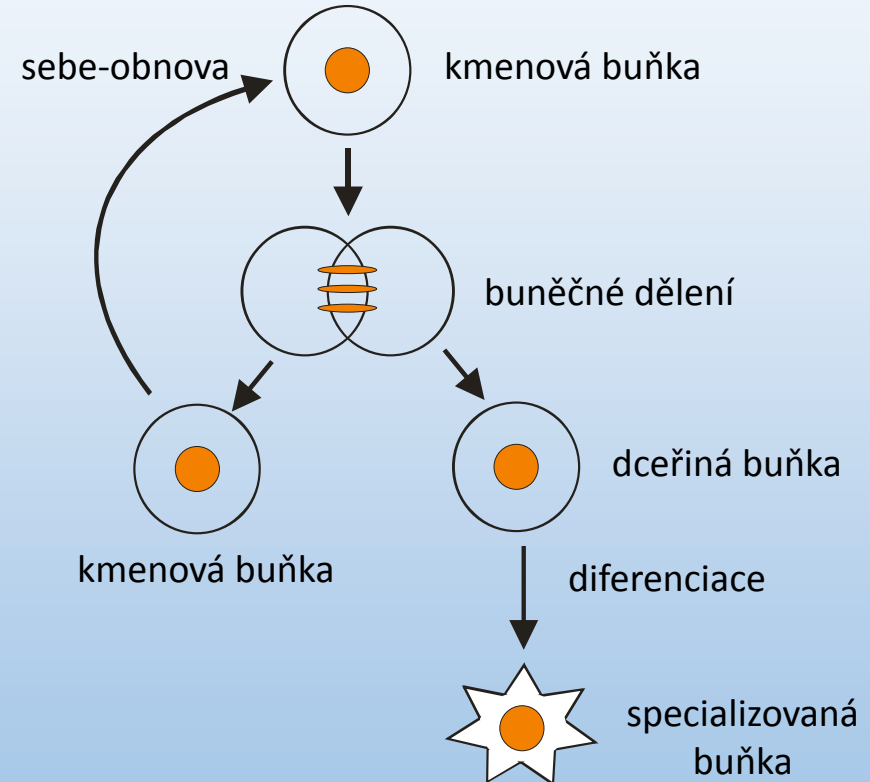
Sebeobnova

- Trvalé dělení za účelem obnovy tkáně
- Nejméně jedna ze dvou dceřiných buněk si zachová charakteristiky buňky původní

Diferenční potenciál

- Schopnost tvořit jeden či více buněčných typů, jiných, než je mateřská buňka

Asymetrické dělení

Kmenové buňky dle diferenciačního potenciálu

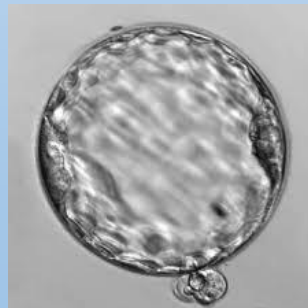
- **Totipotentní KB** – mohou produkovat jakékoliv buněčné typy bez omezení. Zygota vzniklá splynutím vajíčka a spermie je totipotentní stejně jako buňky vzniklé jejím prvním dělením.
- **Pluripotentní KB** – embryonální buňky blastocysty (5 – 14 den vývoje) vznikají z totipotentních buněk a mohou produkovat jakékoliv buňky kromě buněk trofoblastu (zevního obalu savčího embrya), nemohou vytvořit embryo.
- **Multipotentní KB** – mohou produkovat příbuzné buňky určité tkáně (fetální kmenové buňky, pupečníkové kmenové buňky, dospělé kmenové buňky).
- **Progenitorové KB** (někdy zvané unipotentní) – mohou produkovat pouze jediný typ buněk, ale mají schopnost se plně samy obnovit – tak se liší od buněk, které nejsou kmenové.

Totipotentní KB

Zygota

Pluripotentní KB

Blastocysta

Multipotentní/
progenitorové KB

Embryo/fetus

Multipotentní/
progenitorové KB

Dospělý jedinec

Dospělé kmenové buňky vs. embryonální

Výhody:

- Dostupnost, snadná kultivace
- Možnost autologního použití – vlastní KB pacienta
- Eticky přijatelné
- Geneticky modifikovatelné
- Nevytváří nádory

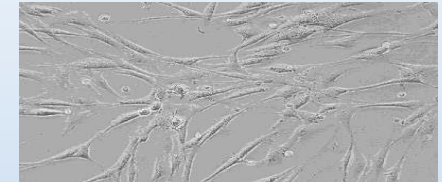
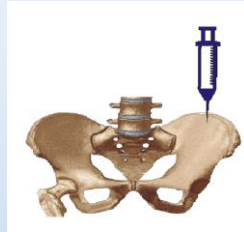
Nevýhody:

- Limitovaný diferenciační potenciál
- Omezená délka kultivace

Mezenchymální kmenové buňky

- ✓ - Kostní dřeň - izolace aspirací z pánevní kosti
- ✓ - Tuková tkáň – liposukce
- ✓ - autologní podání – transplantace vlastních kmenových buněk

hMSC

Purifikace mononukleární frakce – adheze MSC na kultivační plastik

Výhody:

Multipotentní diferenciací kapacita

Osteoblasty

Chondrocyty

Adipocyty

Myocyty, endoteliální buňky

Beta-buňky pankreatu (?)

Nervové buňky (?)

Snadná izolace

Kostní dřeň

Tuková tkáň

Dentální pulpa

Periferní krev

Pupečníková krev/tkáň

- Snadná expanze

- Imunomodulační vlastnosti

- Produkce růstových faktorů, cytokinů a jiných bioaktivních látek

Nevýhody: omezená diferenciací schopnost

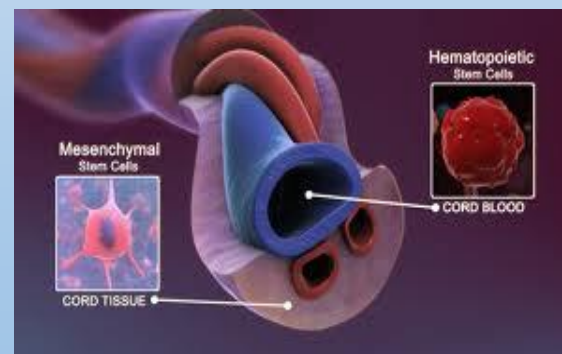
Mezenchymální kmenové buňky z pupečníku

Kmenové buňky z pupečnickové krve/tkáně - bohaté na mezenchymální KB

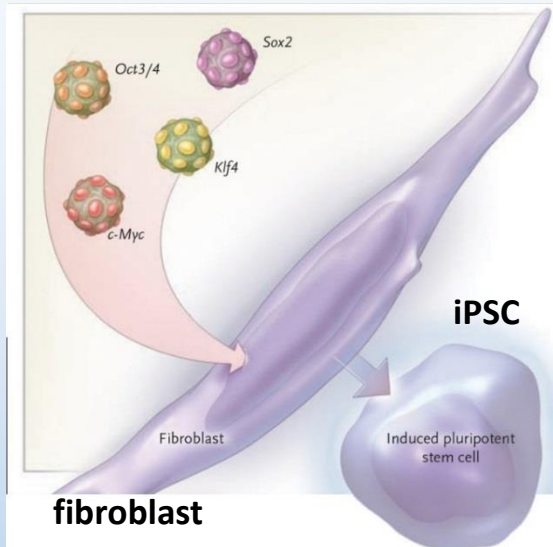
Mezenchymální kmenové buňky z pupečnickové krve/tkáně jsou multipotentní - schopné se přeměnit na specializované buňky v lidském organismu jako jsou např. kosti, chrupavka, šlachy, svaly, nervy, srdeční tkáň, kůže či jaterní buňky

Odběr na porodním sále po porodu a odstřižení dítěte, před porodem placenty

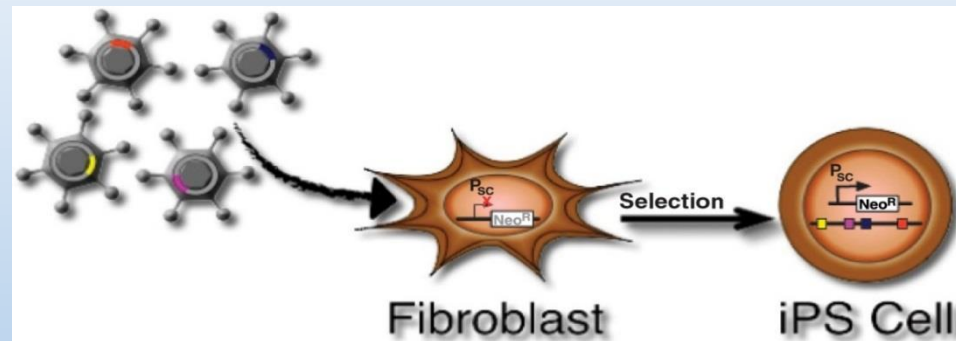
Klinické studie – využití KB pupečníku v celé řadě vážných onemocnění – cukrovka, dětská mozková obrna

Indukované pluripotentní buňky (iPSC)

iPSC - uměle vytvořená kmenová buňka – přenos genů pro kmenovost (Oct-3/4, Sox2, c-Myc, Klf4) do již diferencované buňky a její přeměna na buňku pluripotentní.

Výhody:

- lze je derivovat přímo z buněk pacienta (jsou imunologicky kompatibilní)
- pluripotentní - možnost diferenciacce na typ buněk, které nemoc postihuje
- možnost hledání vhodných terapií *in vitro*
- eticky akceptovatelná metoda

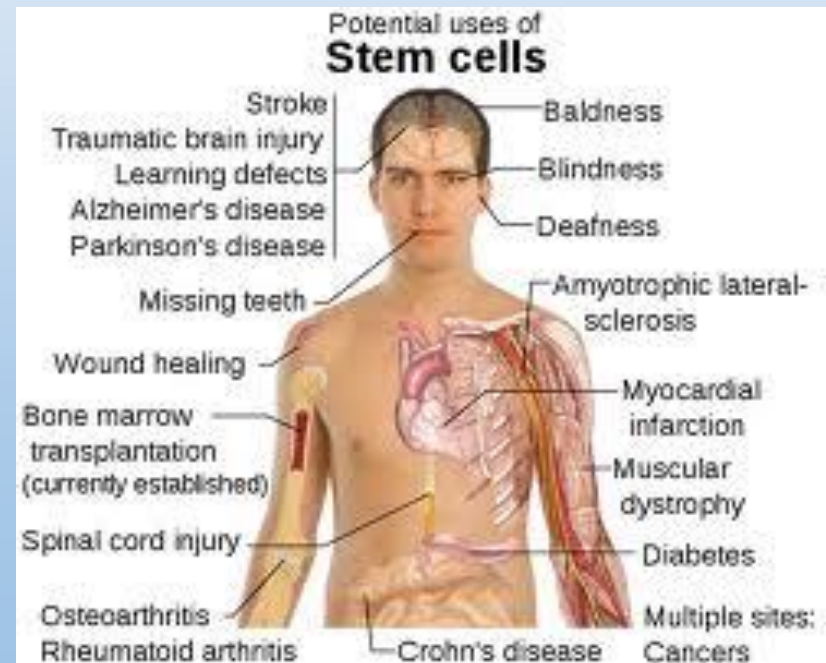
Výzkum kmenových buněk, buněčná terapie

Proč je výzkum kmenových buněk důležitý?

- Náhrada chybějících nebo poškozených buněk nebo tkání, které se samy nedokáží obnovit
- Prohloubení znalostí o kmenových buňkách pro jejich bezpečné a efektivní použití
- Testování nových léků a sloučenin

Která lidská onemocnění mohou být léčena kmenovými buňkami?

- Leukémie (transplantace kostní dřeně)
- Parkinsonova nemoc
- Alzheimerova nemoc
- Roztroušená skleróza
- Poškození mozku a míchy
- Mozková mrtvice
- Artritida – obnova chrupavky
- Těžké popáleniny
- Cukrovka
- Infarkt
- Genetické poruchy
- A další.....

Buněčná terapie - klinické studie

Více než 3600 studií ověřuje bezpečnost a účinnost buněčné terapie v klinickém hodnocení (www.clinicaltrials.gov).

CNS	neurodegenerativní onemocnění (Amyotrofni laterální skleróza (ALS) Parkinsonova ch., Alzheimerova ch., poranění míchy, iktus)
Kardiovaskulární choroby	kardiomyopatie, infarkt myokardu, ateroskleróza, koronární ischemie
Pohybový aparát	osteoartritida, osteoporóza, kostní náhrady
Crohnova choroba	
Diabetes	revaskularizace ischemických končetin,
Oftalmologie	reparace rohovky, limbu, makulární dystrofie
Dermatologie	lupus erythematosus, kožní náhrady – chronické rány, popáleniny, vitiligo, melanomy
Jaterní cirhóza	
Nádorové onemocnění krve	leukemie a lymfomy, mnohočetný myelom, Hodgkinova n., graft vs. host disease

Biomateriály – tkáňové inženýrství

„ Příprava umělých biologických náhrad sloužících k rekonstrukci nebo obnově poškozených tkání“

Interdisciplinární obor:

Materiálové inženýrství, chemie, biochemie, fyzika, medicína, buněčná a molekulární biologie, počítačové technologie....

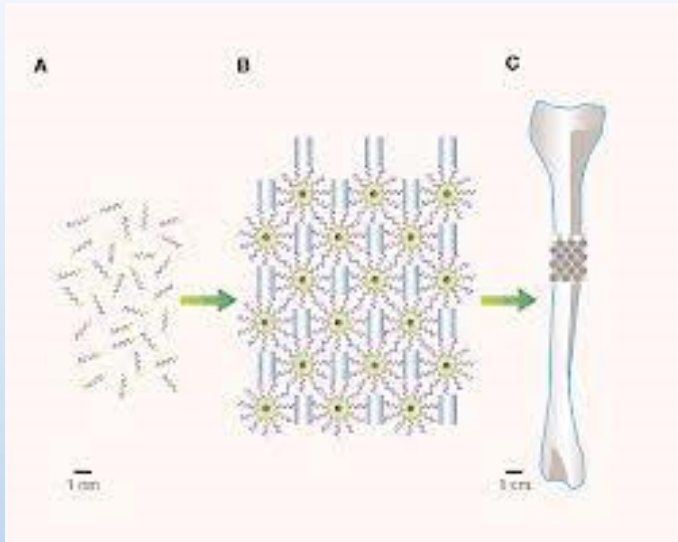
Náhrada tkání:

- ✓ Kosti
- ✓ Chrupavky, šlachy
- ✓ Cévy
- ✓ Kůže
- ✓ Srdeční tkáň, chlopně
- ✓ Nervová tkáň
- ✓ Močový měchýř
- ✓ Játra, atd.

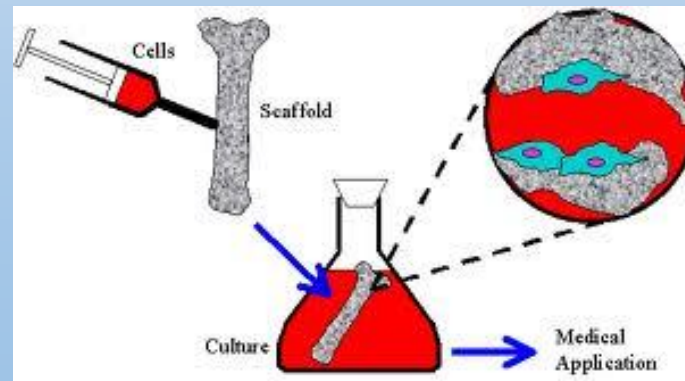
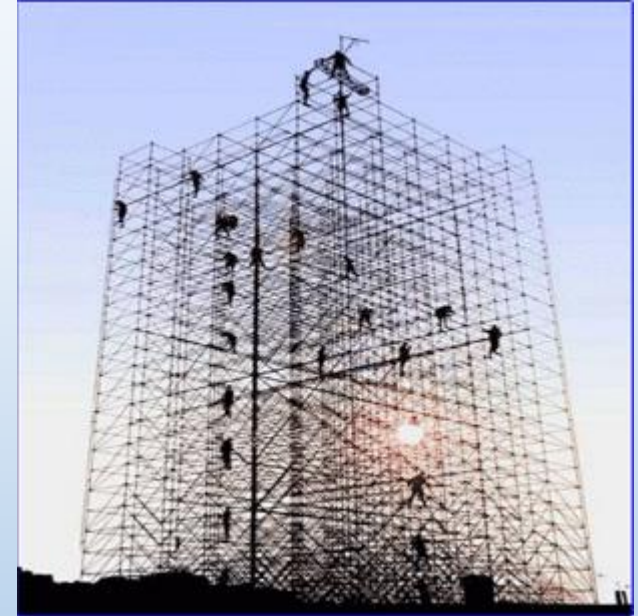

Principy tkáňového inženýrství

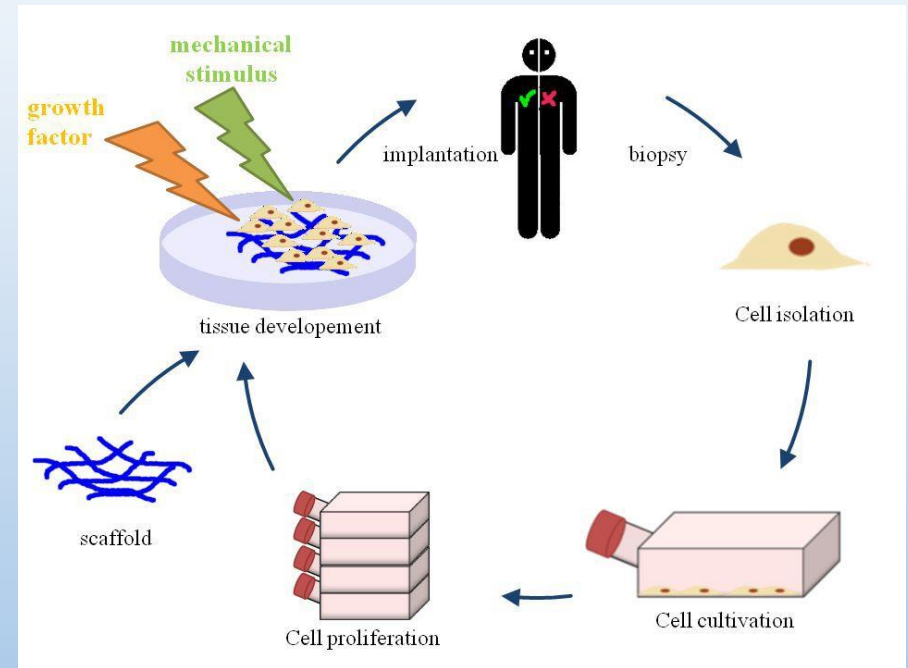
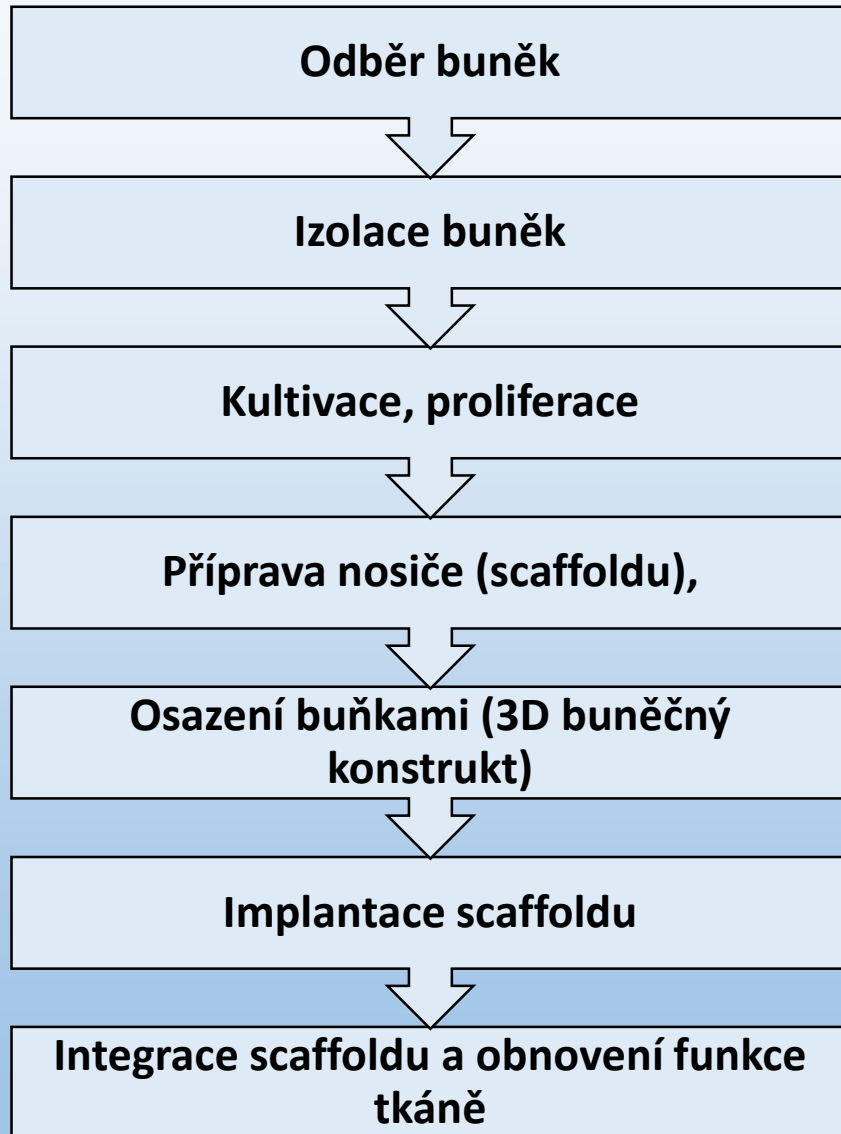
Scaffold („lešení“) - 3D konstrukt sloužící jako opora buněk pro tvorbu nové tkáně

Buňky + scaffold = náhrada tkáně

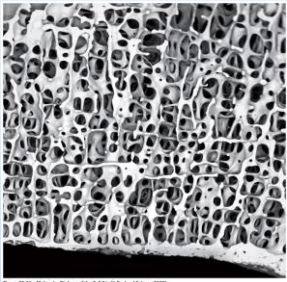

Principy tkáňového inženýrství

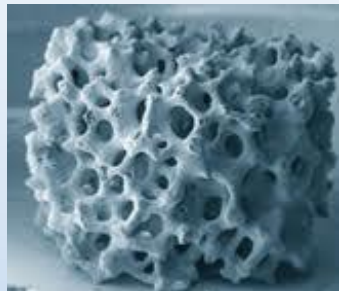

Scaffolds pro tkáňové inženýrství

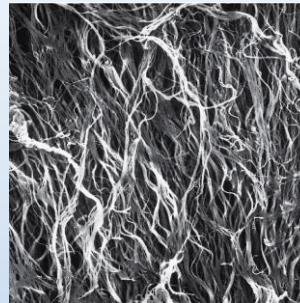
- **Scaffold** – nosič a podpůrná struktura pro kultivované buňky a tvorbu nové tkáně
- Různý design dle charakteru a struktury cílové tkáně

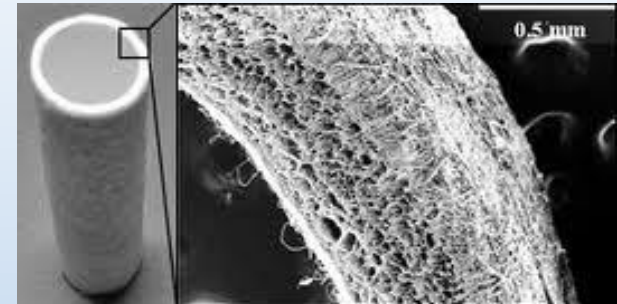
Bone

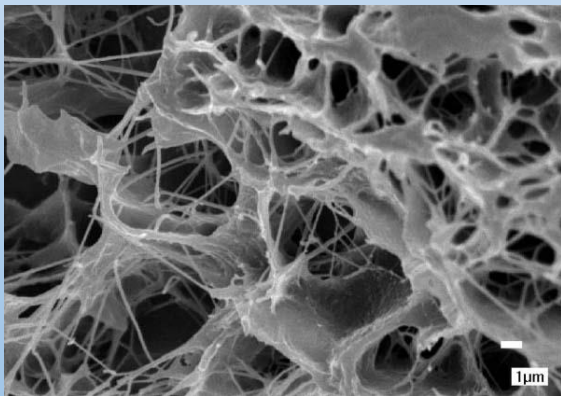
Calcium phosphate scaffold

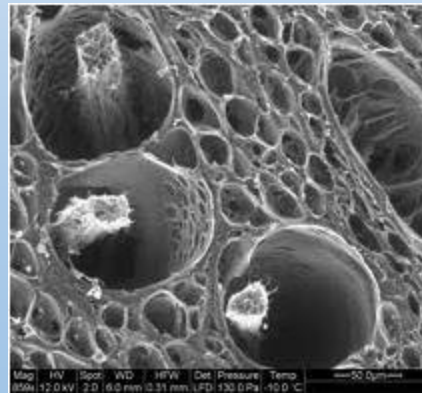
Aorta

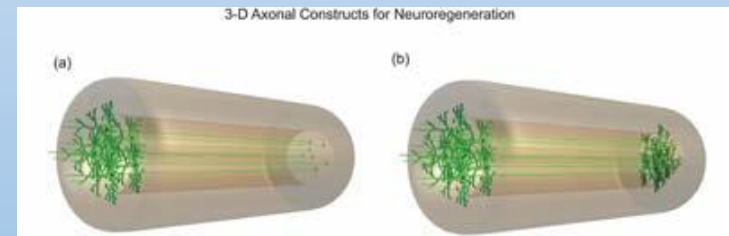
Nanofibrous vascular scaffold

Heart tissue scaffold

Hydrogel scaffold for spinal cord repair

Neural conduit scaffold

Vlastnosti scaffoldu

Biokompatibilita

Kompatibilita s tkání bez nežádoucích lokálních nebo systémových změn

Žádná nebo minimální imunitní reakce

Nulová toxicita

Biomimetika

Struktura podobná cílové tkáni

Vhodné fyzikální, chemické a mechanické vlastnosti

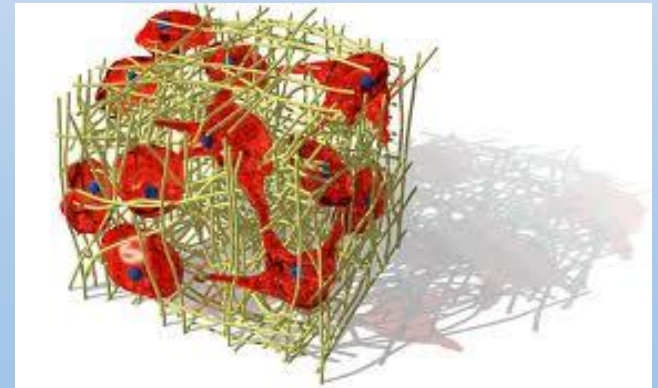
Porozita – vrůstání buněk a tkáně, difuze živin a metabolitů

Bioadhezivita

Povrch umožňující buněčnou adhezi, růst a diferenciaci

Biodegradabilita

Materiál se rozloží a je nahrazen nově vytvořenou tkání

Biomateriály pro tkáňové inženýrství

Anorganické – kov, keramika, hydroxyapatit, kalcium fosfát

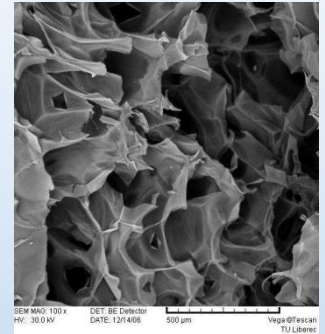
- zubní, kostní a kloubní náhrady

Organické

- **Přírodní** - materiály izolované z přírodních zdrojů – kolagen, agar, chitosan, hyaluronan, želatina, fibrin, hedvábí
- **Syntetické** – polymery – polylaktát, polykaprolakton....
- **Kompozitní materiály**

➤ Degradovatelné

➤ Nedegradovatelné

želatina

Chitosan – krabí krunýře

Syntetické polymery

Výhody:

Dobře definované, reprodukovatelná výroba, možná modifikace fyzikálních a chemických vlastností

Nevýhody:

Nejsou adhezivní pro buňky, degradační produkty

Polymery:

Kyselina polyléčná – PLA

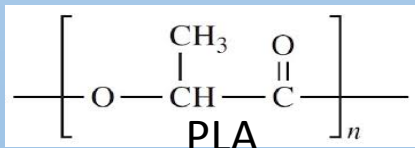
Kyselina polyglykolová - PGA

Polyethylenglykol – PEG

Polykaprolacton – PCL

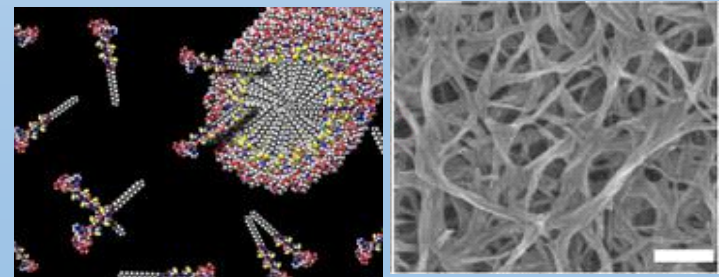
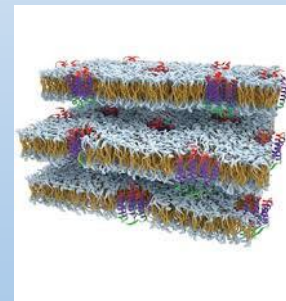
poly(hydroxyethyl methakrylát) - pHEMA

poly[N-(2-hydroxypropyl)methakrylamide] HPMA

Self-assembling nanovlákná:

Spontánní organizace krátkých proteinových skupin do nanovláknenné struktury

Přírodní polymery

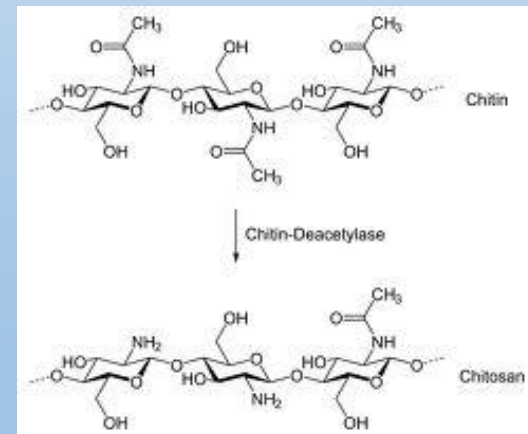
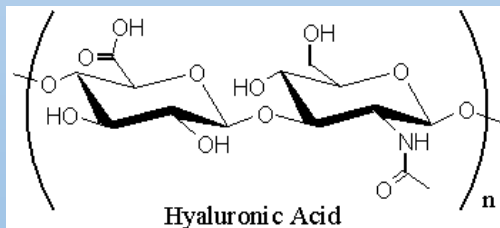
Výhody:

- Biokompatibilita
- Buněčná adheze

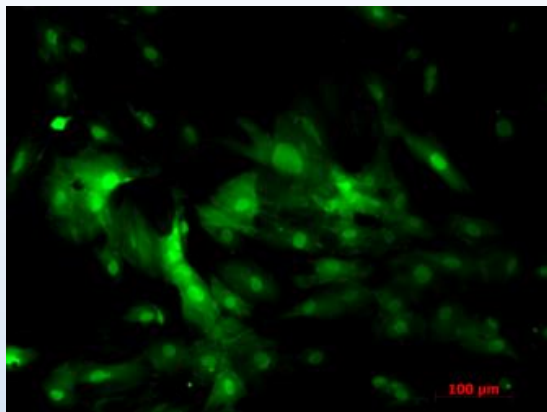
Nevýhody:

- Variabilita, špatné mechanické vlastnosti, potenciálně imunogenní

- **Proteiny:** kolagen, fibrin, hedvábí
- **Polysaccharidy:** algináty, agaróza, hyaluronan, chitosan
- **Biologické scaffoldy:** decelularizovaná extracelulární matrix (ECM)

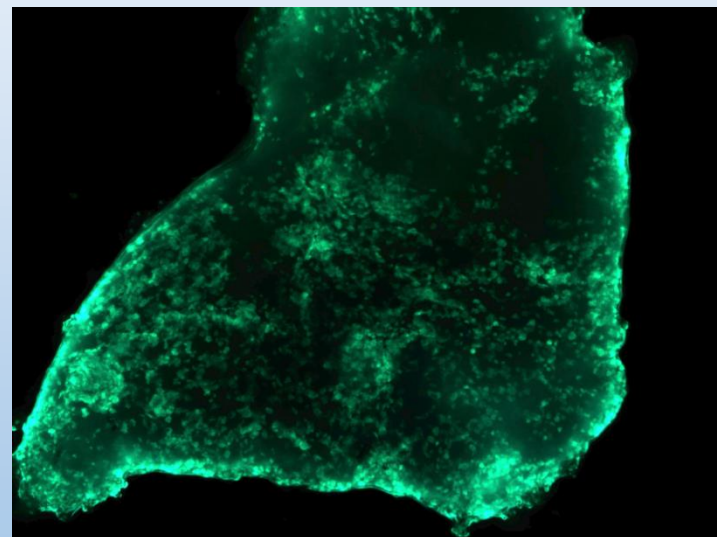
Biomateriály jako nosiče buněk

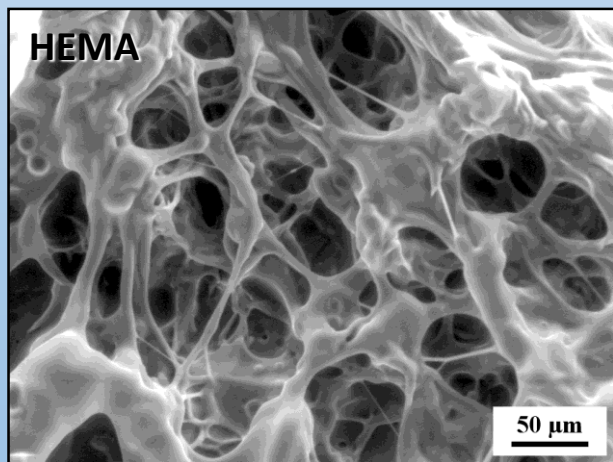
Buňky

+

Biomateriály

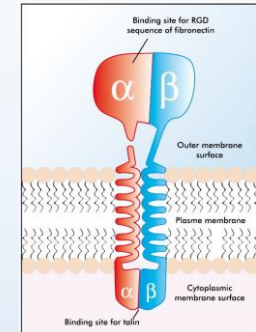

Implantace do tkáně

Buněčná adheze na biomateriály

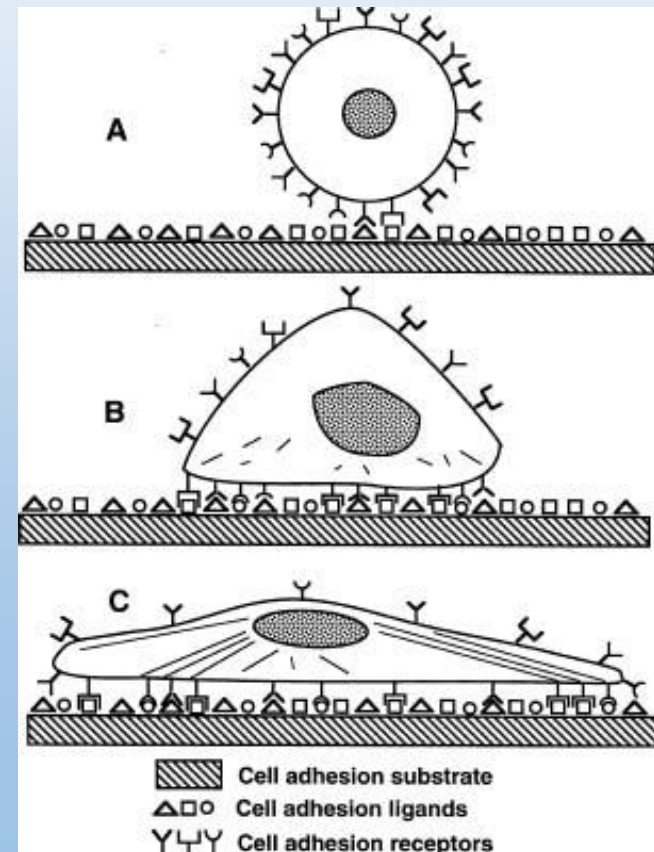
Buněčná adheze – přichycení buněk na specifické sekvence extracelulární matrix (kolagen, laminin, fibronektin, vitronektin) prostřednictvím transmembránového integrinového receptoru

cell attachment

cell spreading

organization of an actin cytoskeleton,
and formation of focal adhesions

Integrinové receptory

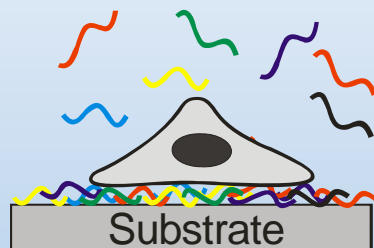
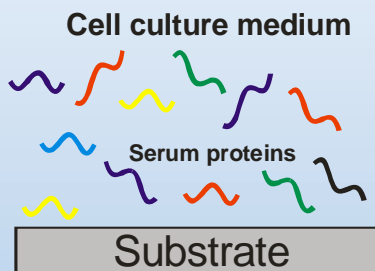
- Transmembránové receptory zajišťující vazbu buněk k extracelulární matrix
- Heterodimery složené z α a β podjednotek

Name	Distribution	Ligands
$\alpha_1\beta_1$	Many	Collagens, laminins
$\alpha_2\beta_1$	Many	Collagens, laminins
$\alpha_3\beta_1$	Many	Laminin-5
<u>$\alpha_4\beta_1$</u>	<u>Hematopoietic</u> cells	<u>Fibronectin</u> , <u>VCAM-1</u>
<u>$\alpha_5\beta_1$</u>	widespread	fibronectin and <u>proteinases</u>
$\alpha_6\beta_1$	widespread	Laminins
$\alpha_7\beta_1$	muscle, glioma	laminins
<u>$\alpha_1\beta_2$</u>	<u>T-lymphocytes</u>	<u>ICAM-1</u> , ICAM-2
<u>$\alpha_M\beta_2$</u>	<u>Neutrophils</u> and <u>monocytes</u>	<u>Serum</u> proteins, ICAM-1
<u>$\alpha_{IIb}\beta_3$</u>	<u>Platelets</u>	fibrinogen, fibronectin
$\alpha_V\beta_1$	ocular melanoma; neurological tumors	<u>vitronectin</u> ; fibrinogen
<u>$\alpha_V\beta_3$</u>	activated endothelial cells, melanoma, glioblastoma	<u>vitronectin</u> , fibronectin, fibrinogen, <u>osteopontin</u> , Cyr61
<u>$\alpha_V\beta_5$</u>	widespread, esp. fibroblasts, epithelial cells	<u>vitronectin</u> and adenovirus
$\alpha_V\beta_6$	proliferating epithelia, esp. lung and mammary gland	<u>fibronectin</u> ; TGF β 1+3
$\alpha_V\beta_8$	neural tissue; peripheral nerve	<u>fibronectin</u> ; TGF β 1+3
$\alpha_6\beta_4$	<u>Epithelial</u> cells	<u>Laminin</u>

Buněčná adheze na biomateriály

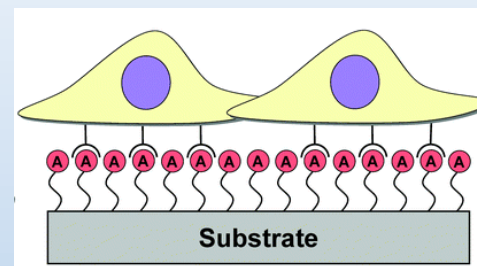
Nespecifická

- Adsorpce proteinů na povrch materiálu (chemické složení, náboj, topografie)

Specifická

- Přímá vazba buněk na specifické sekvence (domény) ECM pomocí integrinových receptorů

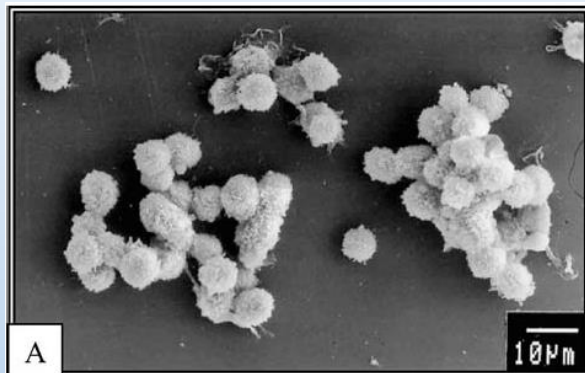

Vazebné proteinové sekvence:

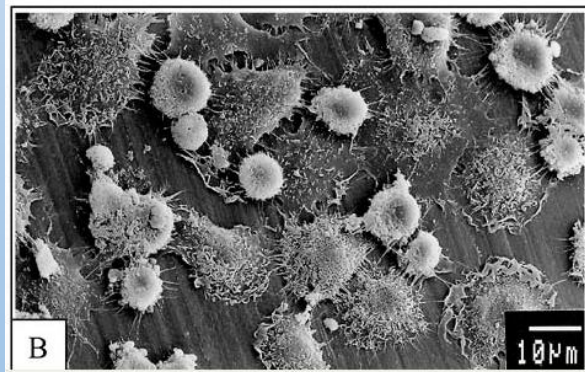
- RGD (Arg-Gly-Asp) - fibronectin - $\alpha 5\beta 1$, $\alpha 3\beta 1$, vitronectin - $\alpha v\beta 3$
- IKVAV (Ile-Lys-Val-Ala-Val) - laminin - $\alpha 3\beta 1$, $\alpha 6\beta 1$
- YIGSR (Tyr-Ile-Gly-Ser-Arg) – $\beta 1$ laminin – $\alpha 4\beta 1$
- GFOGER (Gly-Phe-Pyl-Gly-Glu-Arg) - collagen - $\alpha 1\beta 1$,

Buněčná adheze na biomateriály

Modifikace povrchu biomateriálů pomocí bioadhezivních proteinů

Neadhezivní substrát

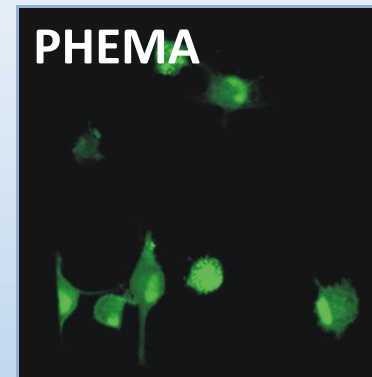

Adhezivní substrát

Sérové proteiny

-

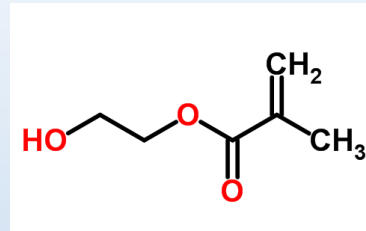
+

Biomateriály – biomodifikace povrchu

Bioadhezivní modifikace povrchu syntetických poly(2-hydroxyethyl methakrylát) (PHEMA) hydrogelů

- Pozitivní náboj
- Cholesterol
- IKVAV, RGD
- Fibronectin

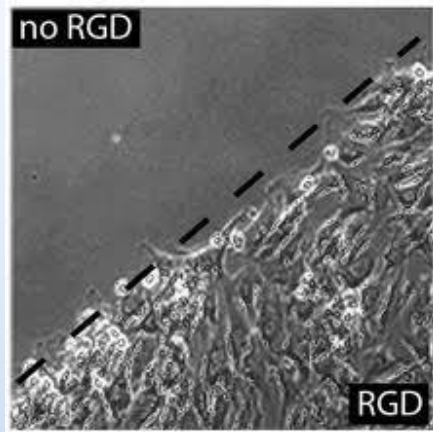

Vývoj scaffoldů pro regeneraci míšního poranění

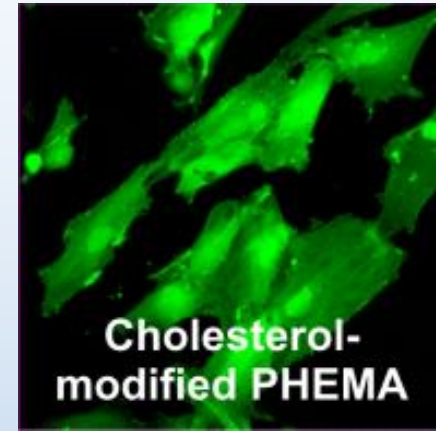
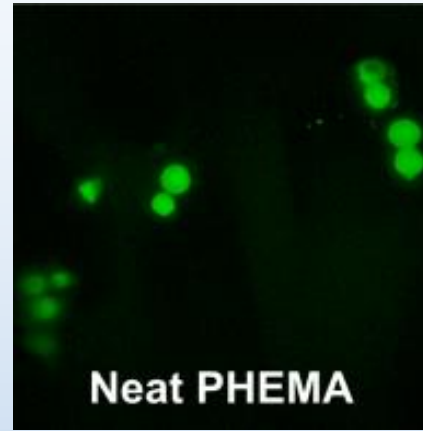
- Cholesterol-PHEMA scaffoldy s různou tvrdostí
- IKVAV-PHEMA scaffoldy s orientovanou porozitou
- poly[N-(2-hydroxypropyl) methacrylamide] (PHPMA) scaffoldy modifikované RGD

Modifikace povrchu biomateriálů pomocí adhezivních proteinů

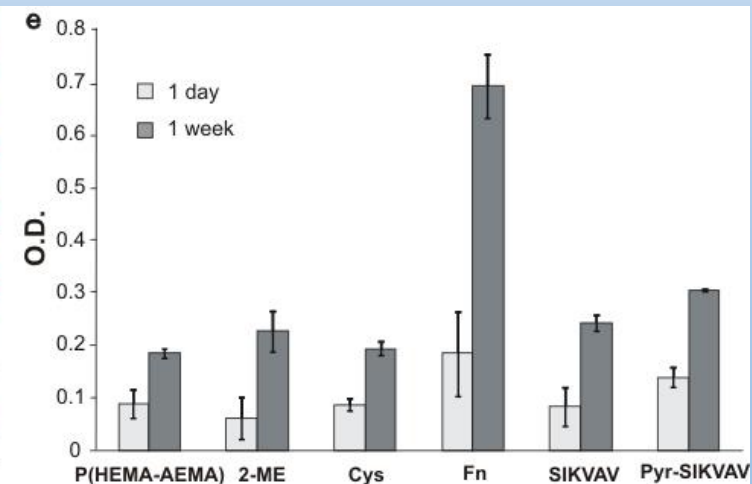
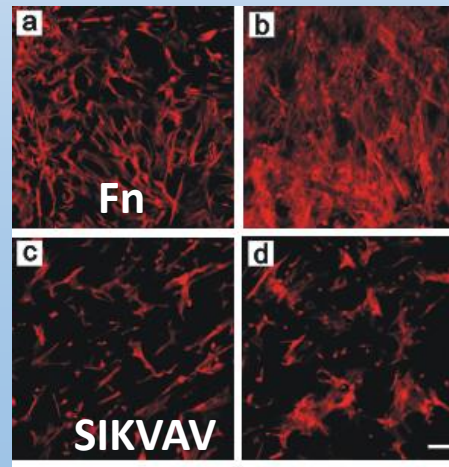
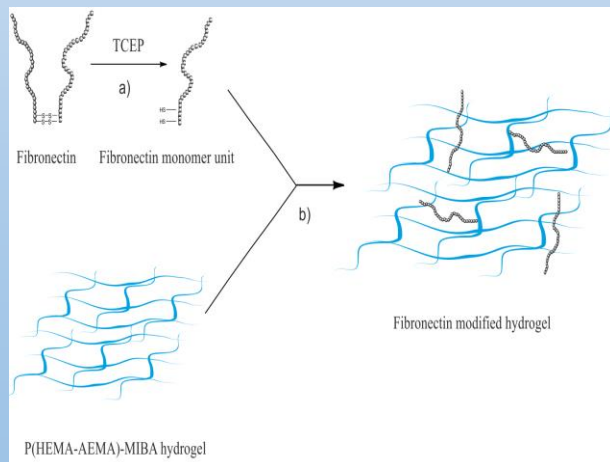
RGD

Cholesterol

Fibronectin - fragment

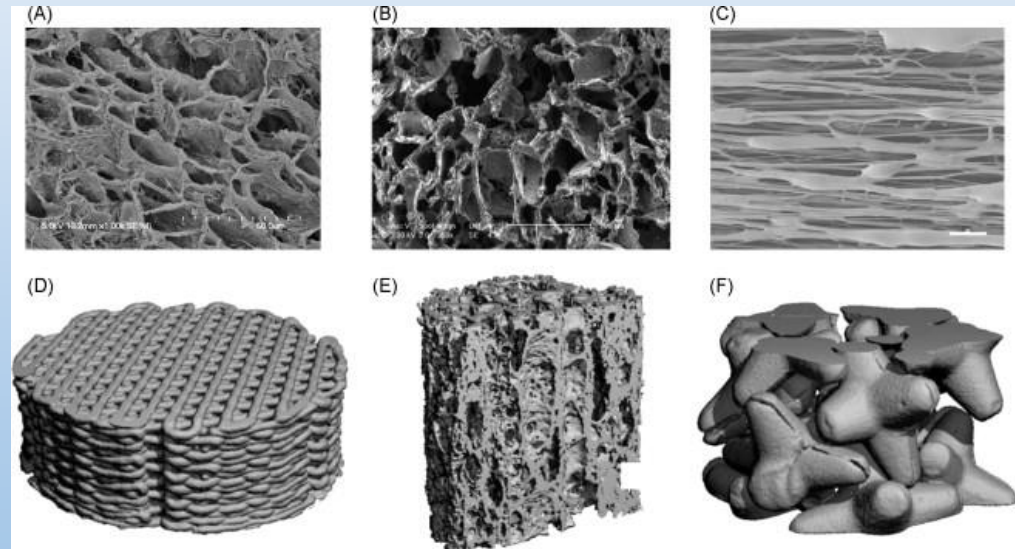
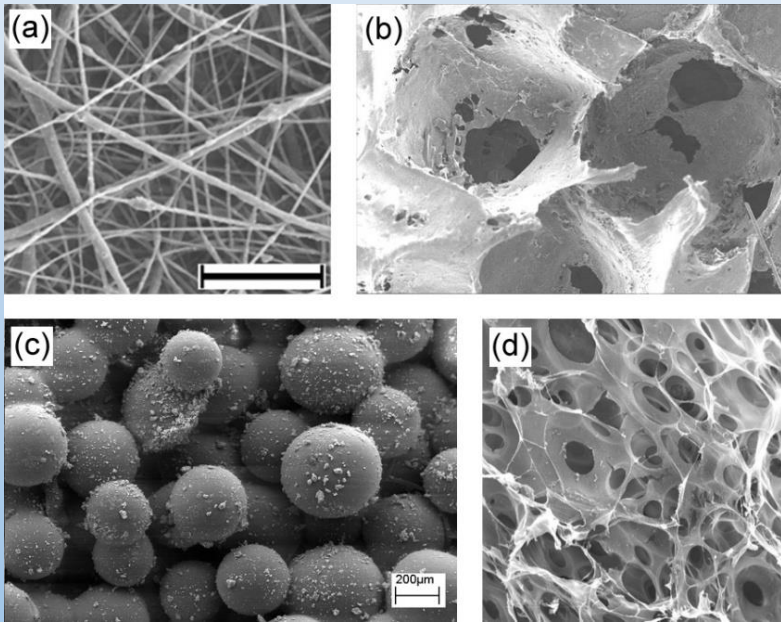

Scaffolds ve tkáňovém inženýrství

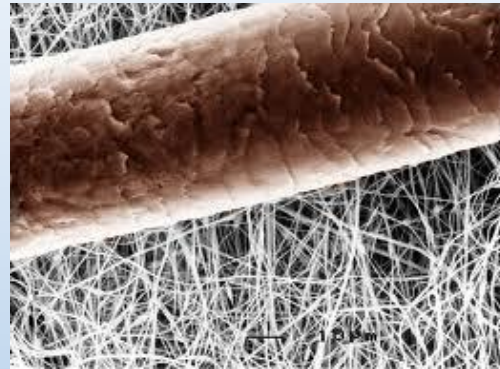
Různá struktura a mechanické vlastnosti – nanovláknna, hydrogely, porézní pěny...

Různý průměr a orientace pórů

Nanovlákná pro tkáňové inženýrství

- Vlákna tenká < 100 nm
- Napodobují strukturu extracelulární matrix tvořící strukturu tkání

Lidský vlas

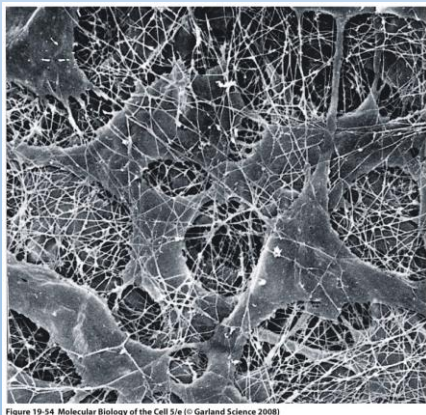
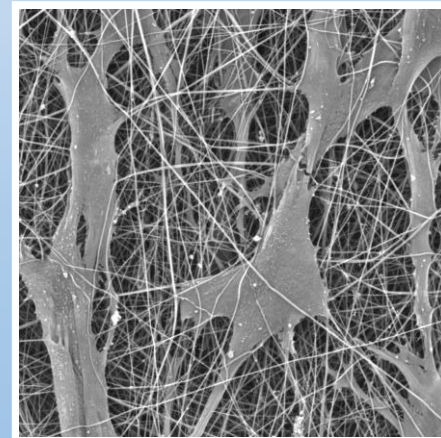

Figure 19-54 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

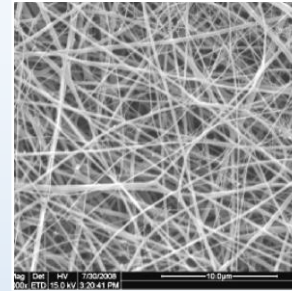
Fibroblasty v rohovce

Fibroblasty rostoucí
na nanovláčkách

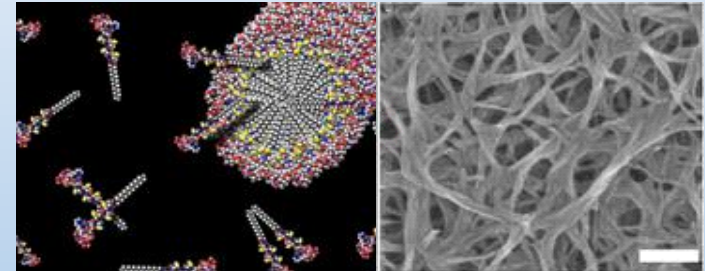
Nanovlákná pro tkáňové inženýrství

- **Elektrostatické zvlákňování – elektrospinning**

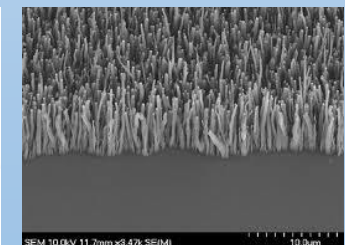
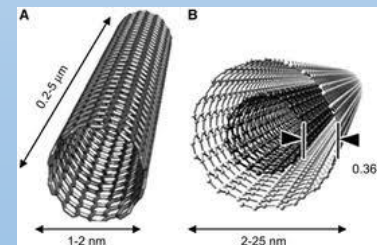

- **Self-assembly**

Peptidy se střídavými hydrofobními a hydrofilními doménami spontánně agregují a tvoří stabilní nanovláknennou strukturu pomocí nekovalentních vazeb

- **Karbonová nanovlákná - elektricky vodivá**

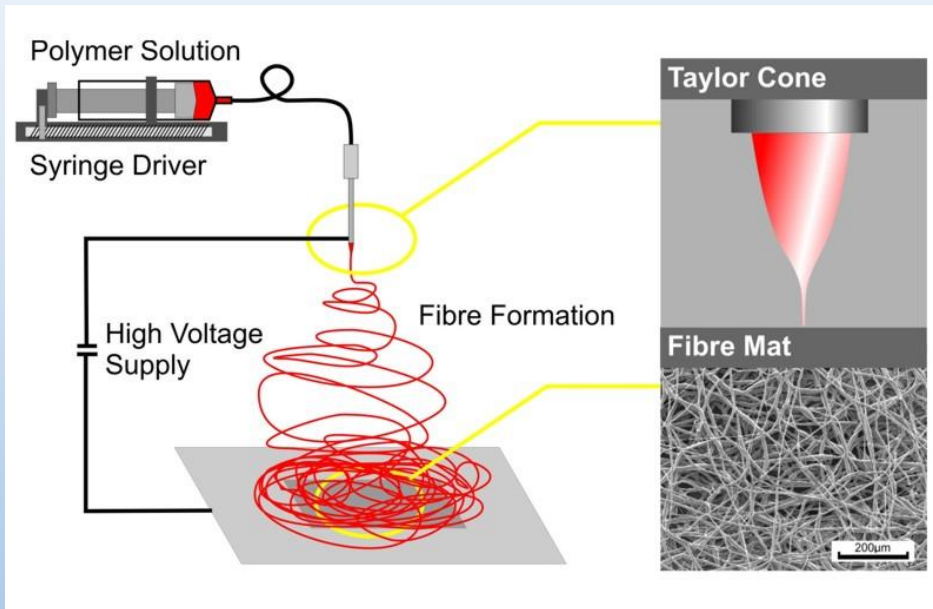

Nanovlákná pro tkáňové inženýrství - vlastnosti

- **Struktura podobná extracelulární matrix**
- **Biokompatibilní**
- **Bioadhezivní** - vysoký specifický povrch - adsorpce proteinů - adheze buněk
- **Porézní** – difúze živin a odpadních látek
- **Flexibilní** – procesem zvlákňování lze ovlivnit průměr vláken, porozitu, mechanické vlastnosti, povrchovou topografii
- **Snadná výroba** – více než 100 syntetických nebo přírodních zvláknitelných polymerů

Nanovláknna – elektrosinning

- Principy objeveny již v 19. stolení (lord Rayleigh)
- První patent publikován v r. 1902 - J. F. Cooley and W. J. Morton
- Od r. 1990 obnovení zájmu – tkáňové inženýrství, textilní průmysl, filtrace

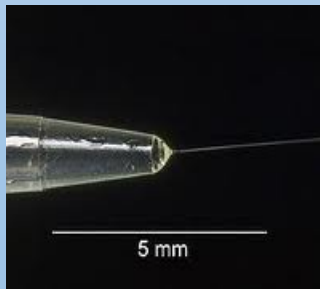

- Roztok polymeru vytéká z tenké trysky v silném elektrostatickém poli (10–100 kV)

- Na konci trysky se z kapky polymeru formuje Taylorův kužel

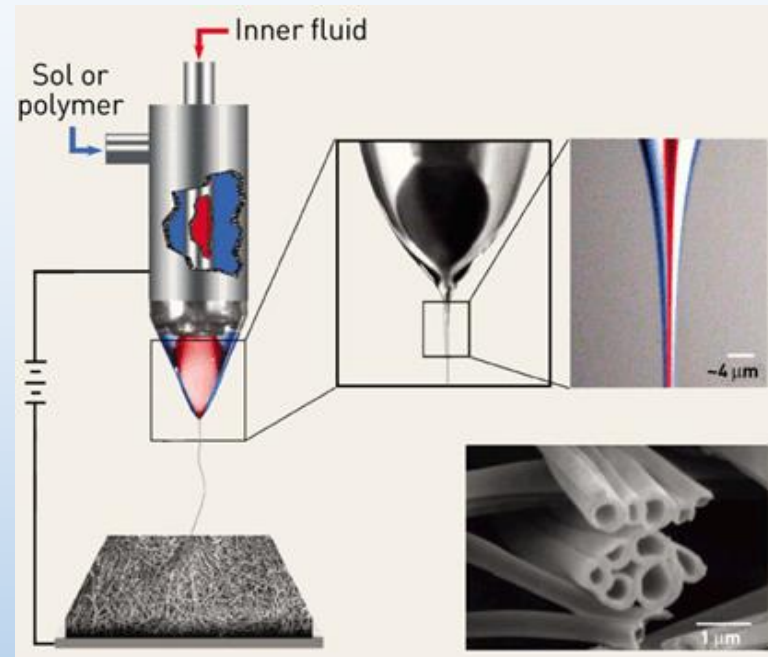
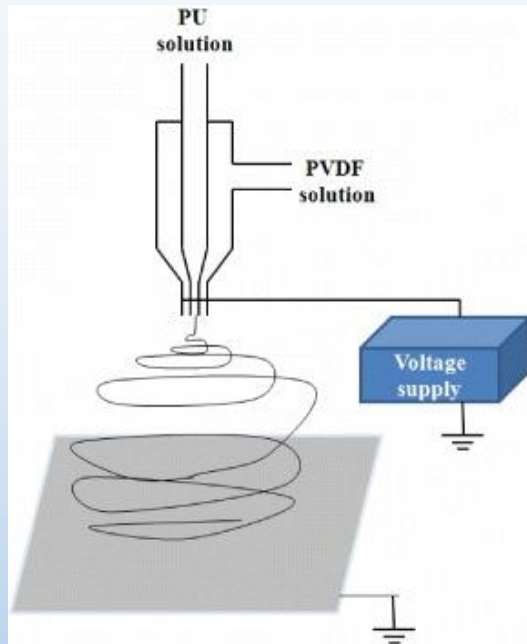
- Elektrické pole překoná povrchové napětí polymeru

- Polymer je v elektrickém poli tažen ke kolektoru a vytváří nanovláknenná struktura

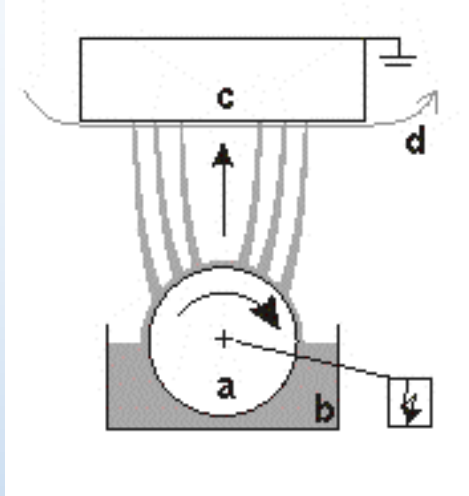
Taylorův kužel

Koaxiální elektrospinning

- jedna nebo více koaxiálních trysek formující strukturu jádro - plášť
- enkapsulace bioaktivních substancí a léčiv (růstové faktory, buňky, ATB)
- konstrukce scaffoldů s řízeným uvolňováním léčiv

Nanovláknna – průmyslová výroba

Principy bezjehlového electrospinningu

- a - electrode metal roller as positive electrode
- b - reservoir of polymer solution
- c - electrode ground shield
- d - textile substrate (supportive material)

Výhody

- produkce nanovláken v průmyslovém měřítku

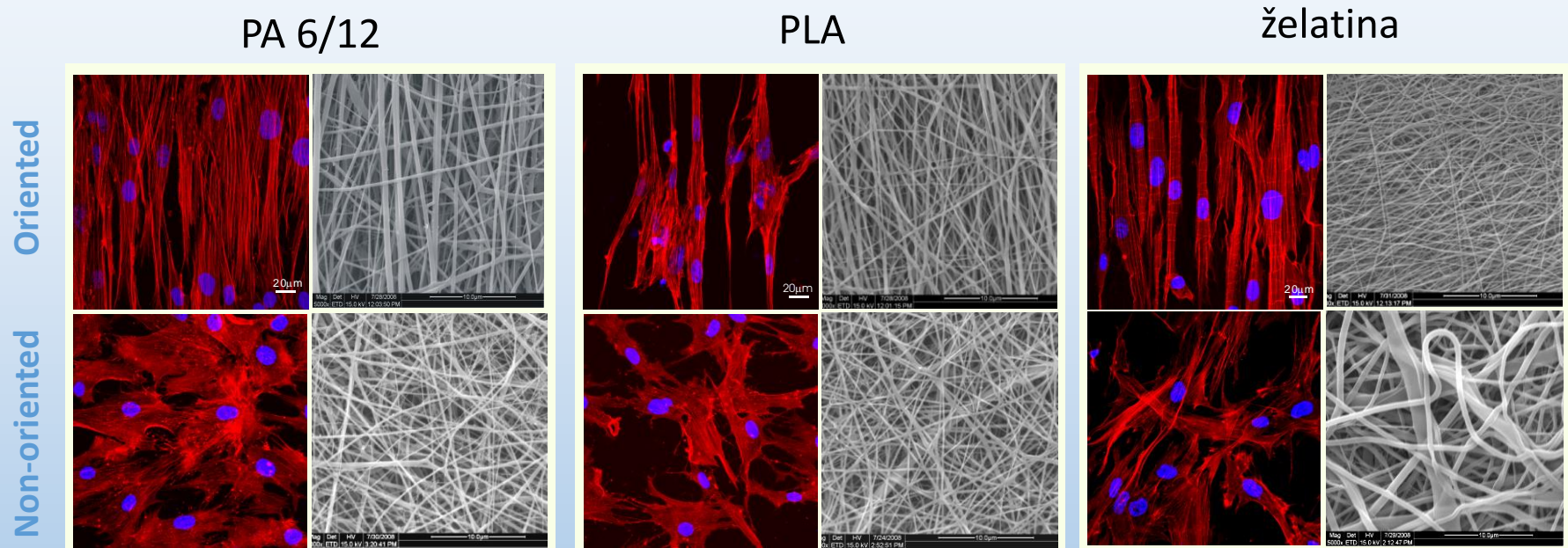
Aplikace

- Filtrace
- Textil, ochranné oděvy
- Kryty ran

Nanovlákná – nosiče kmenových buněk

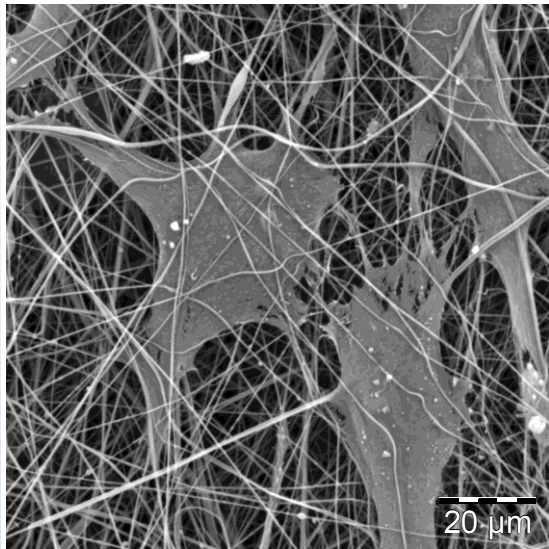
Růst kmenových buněk na nanovláčknech

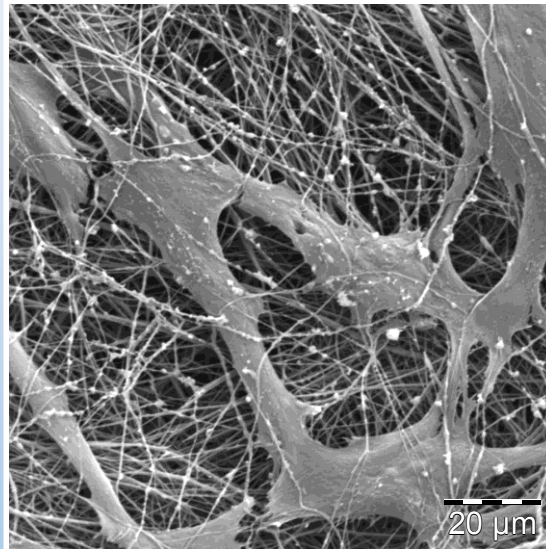
- ✓ Tvar a růst buněk ovlivňuje struktura nanovláčenného nosiče

Nanovláknna v tkáňovém inženýrství

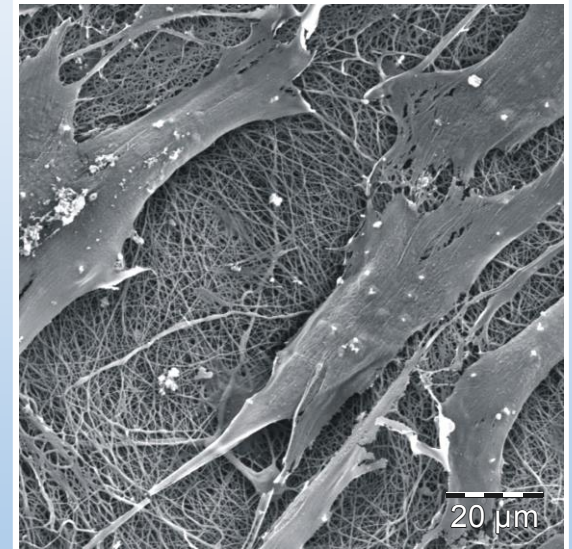
Růst kmenových buněk na nanovláčknech - SEM

gelatin

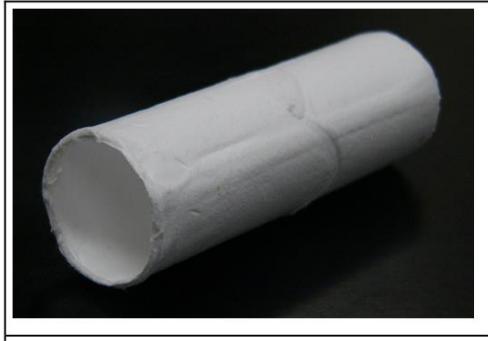
PLA

PUR

Nanovláknna v tkáňovém inženýrství

Umělá céva

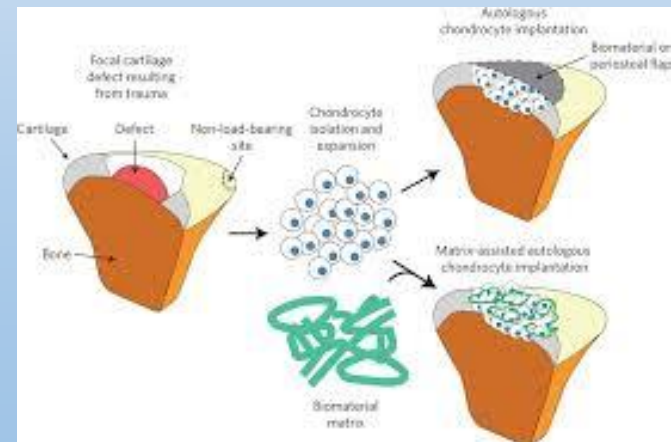
Umělá kost

Umělá trachea

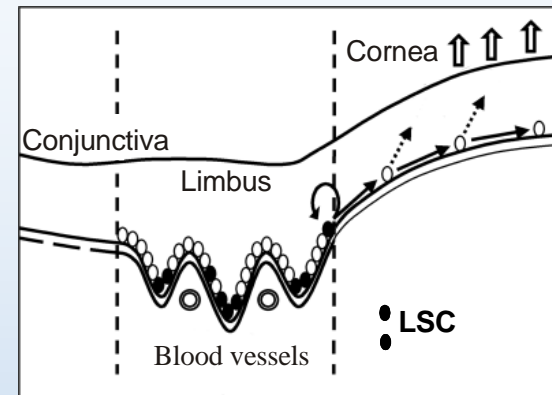
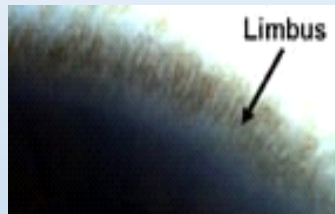
Léčba poškozených chrupavek

Rekonstrukce poškozené rohovky pomocí limbálních kmenových buněk na nanovláknenném nosiči

Limbální kmenové buňky (LSC)

- ✓ Kmenové buňky limbu
- ✓ při poškození diferencují a obnovují rohovku

Chee et al. Limbal stem cells: the search for a marker. *Clin Exp. Ophthalmol.* 34, 64-73, 2002.

Deficience LSC

- ✓ Stevens-Johnson syndrom
- ✓ Poškození – chemické - louh

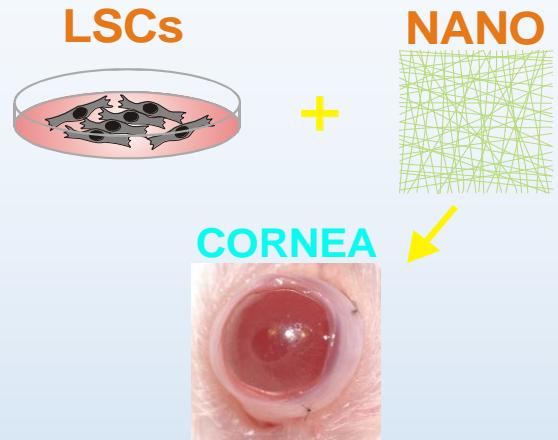
Alkalické poškození Stevens-Johnson syndrom

Léčba – transplantace rohovky, transplantace **LSC** na amniové membráně alternativa – nanovláknenný nosič

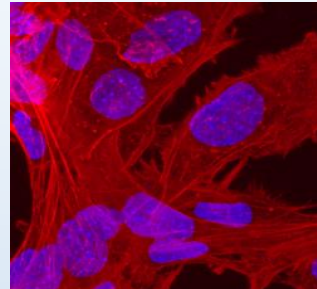
Rekonstrukce poškozené rohovky pomocí limbálních kmenových buněk na nanovláknenném nosiči

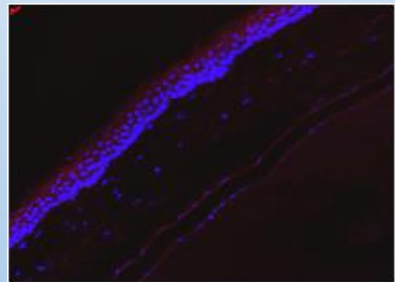
BALB/c
inbrední myši

Nanovláknenný nosič - PA6/12

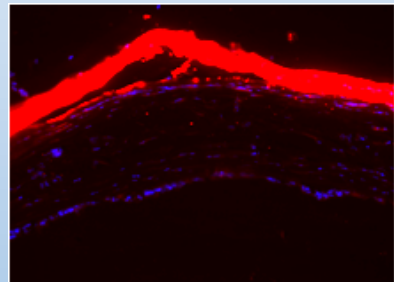

DAPI – buněčná jádra

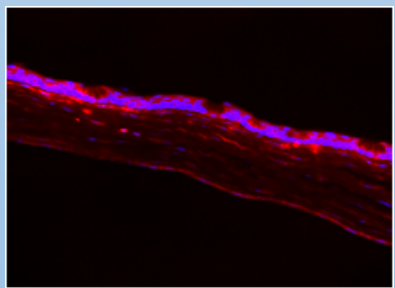

Control cornea

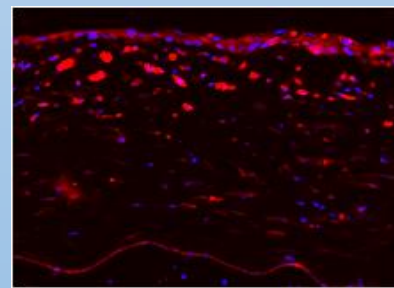
PKH26 – LSC + MSC

2 days after LSC transfer

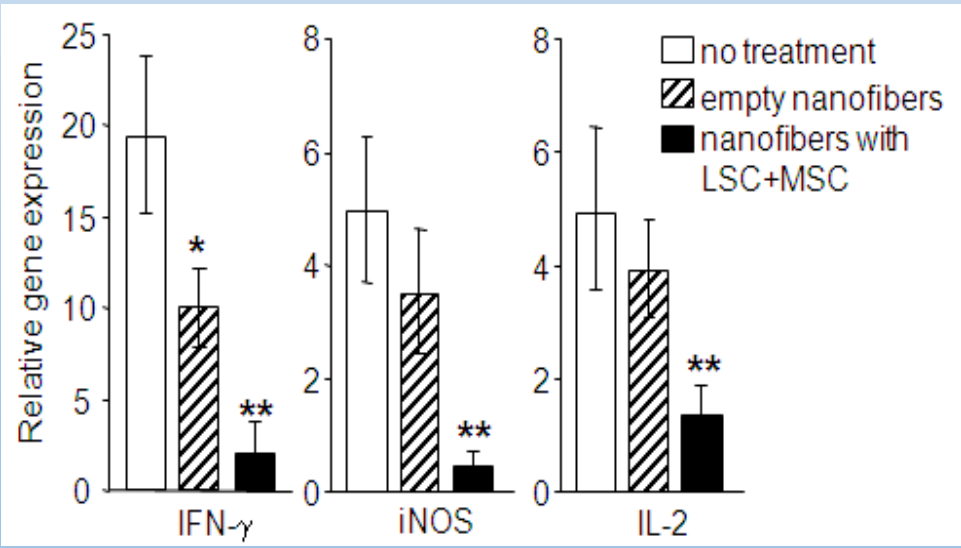

7 days after LSC transfer

14 days after LSC transfer

Potlačení zánětlivé reakce u poškozené rohovky aplikací limbálních a mezenchymálních kmenových buněk na nanovláknenném nosiči

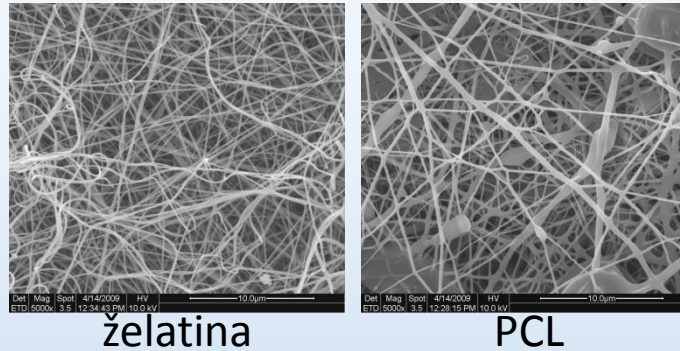

Nanovlákná jako kryty ran

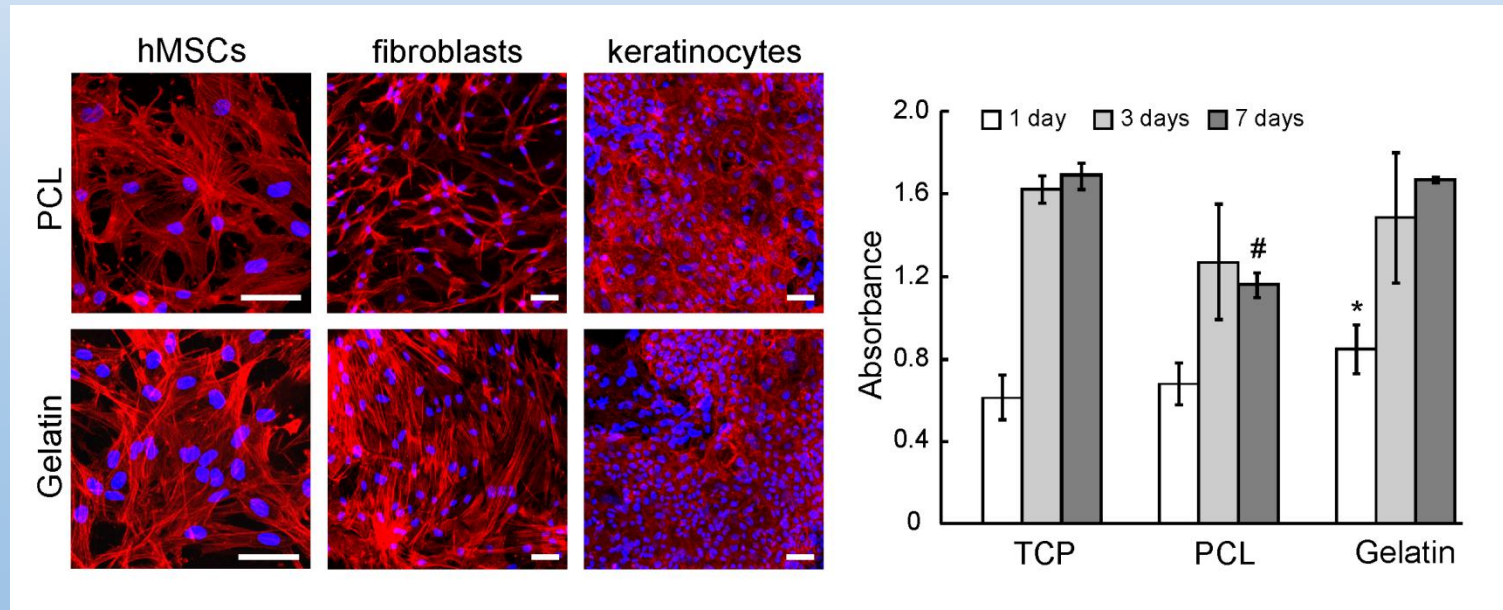
- 50% chronických ran je rezistentní k léčbě
- Diabetická noha
- Bércové vředy
- Dekubity

- Komerční biologické kryty (Dermagraft™, Apligraf™) – 3D dermální substituty obsahující scaffold osazený fibroblasty a keratinocyty

- **Nanovlákná jako kryty ran:**
  - Porozita
  - Permeabilita pro kyslík a vodu
  - Absorpce tekutin
  - Ochrana rány před bakteriální penetrací a dehydratací

Nanovlákná jako kryty ran

Nanospider™ technology

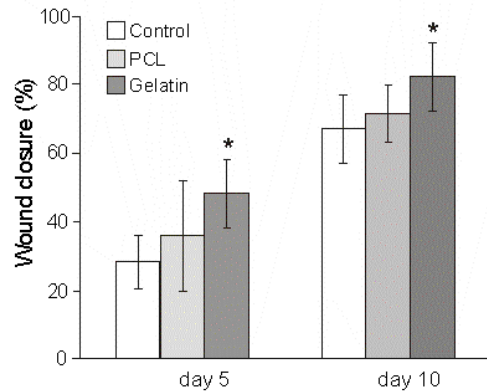
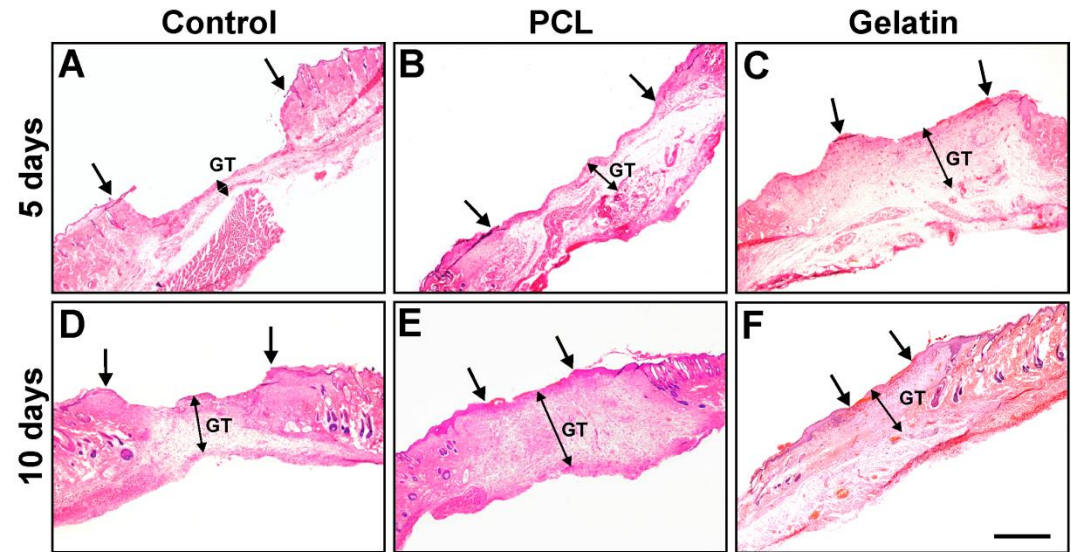
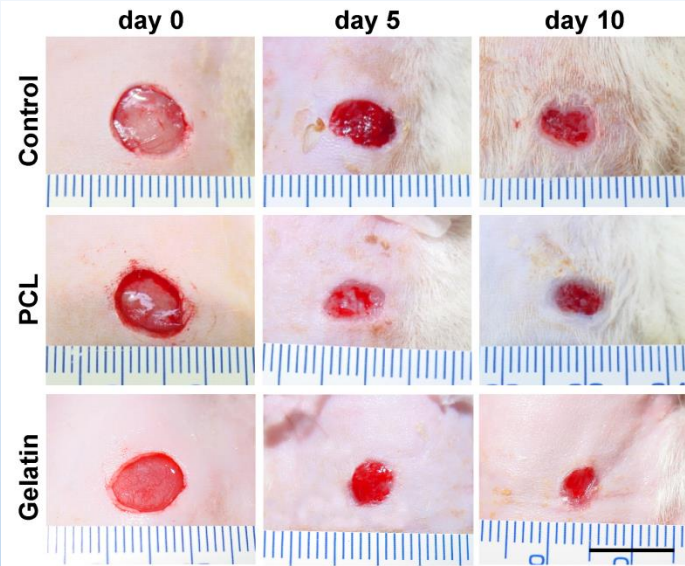

Růst buněk na nanovlákněch

Nanovláknna jako kryty ran

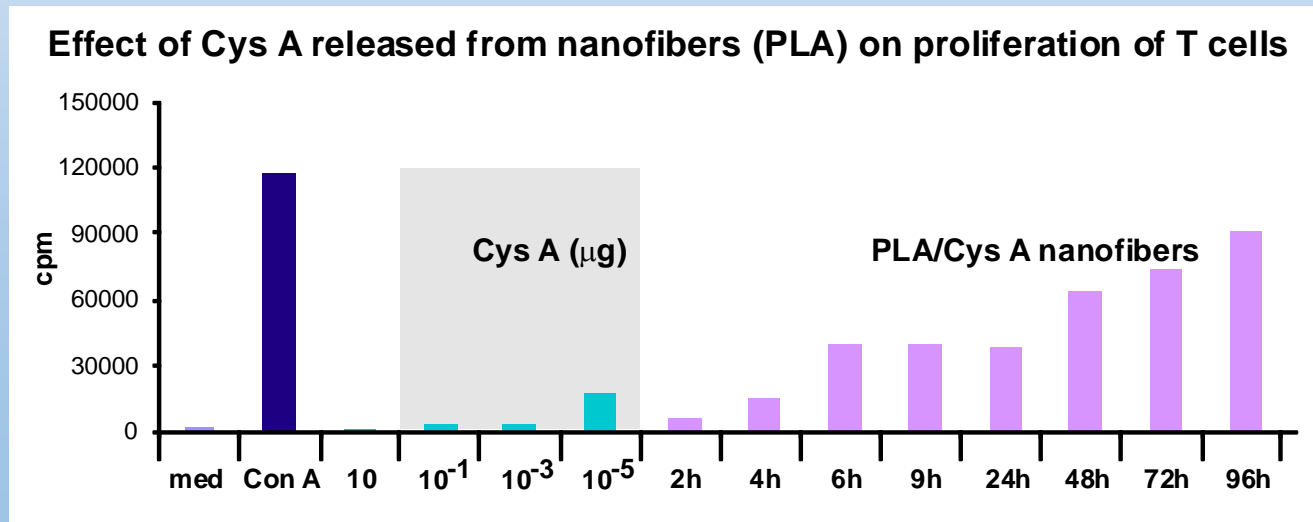
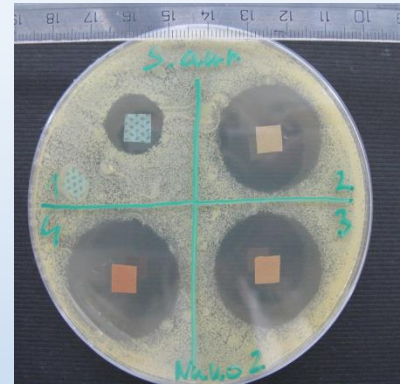
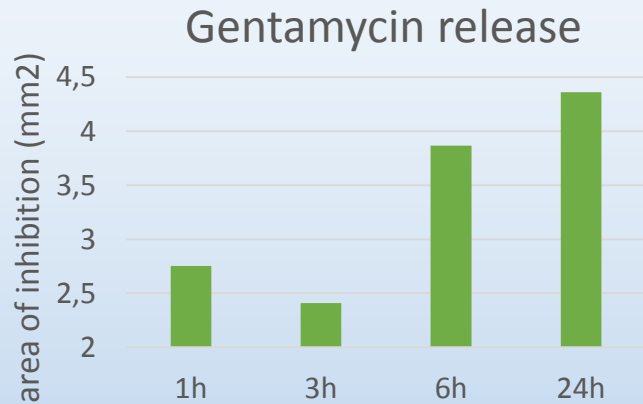
Kontrakce rány

Závěr: Nanovláknna z želatiny významně urychlila hojení ran u potkana.

Nanovlákná jako nosiče léčiv

Nanovlákná s regulovaným uvolňováním gentamycinu and cyclosporinu A

Umělé náhrady tkání – biologický scaffold

- Odstranění buněk z tkání pomocí enzymů a detergentů – **decelularizace**
Srdce, cévy, kůže, svaly, šlachy, tenké střevo, močový měchýř, játra, plíce, atd.
- Složení – extracelulární matrix (ECM) specifická pro danou tkáň
kolagen, glykosaminoglykany, růstové faktory (b-FGF, VEGF, TGF- β)
- **3D architektura** – struktura stejná jako původní orgán nebo tkáň
- **Biodegradabilita, biokompatibilita**
- **Možnost vytvoření celého orgánu**
Re-celularizace scaffoldu specifickými buňkami

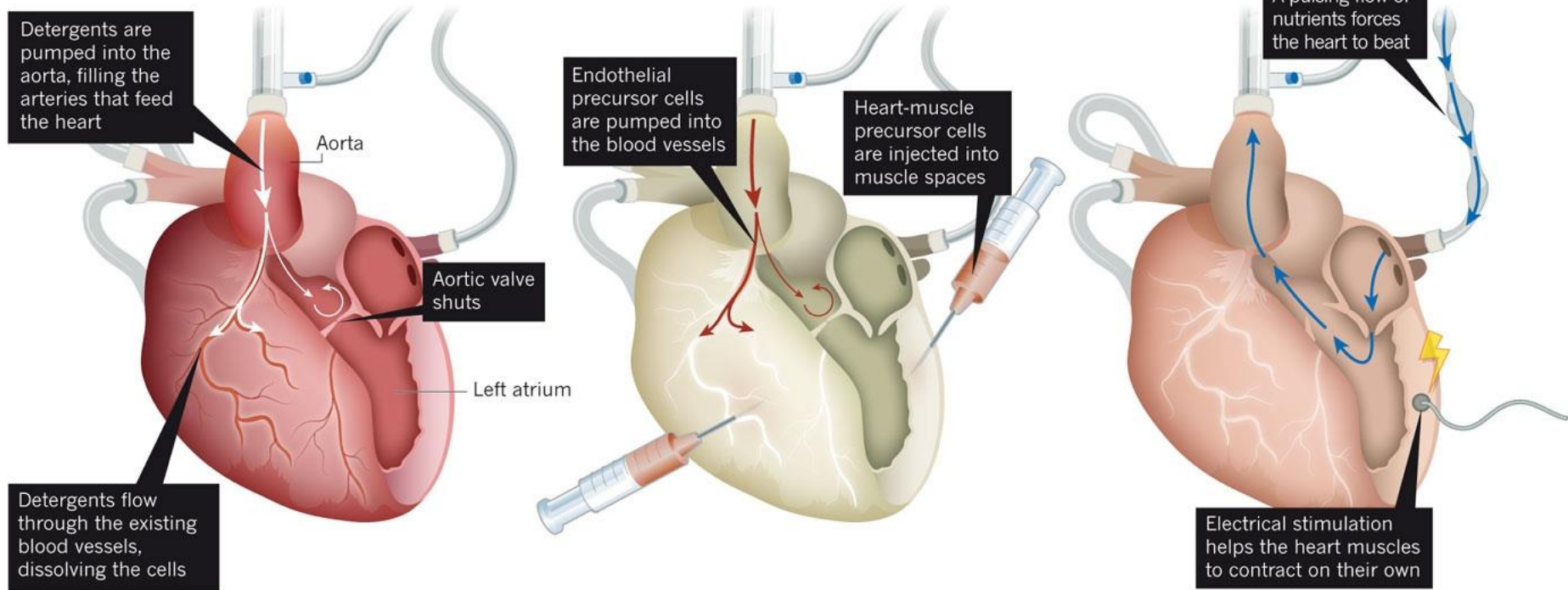

Umělé náhrady tkání – biologický scaffold

Decelularizace prasečího srdce – zachování struktury orgánu

CUSTOMIZED ORGANS

To construct a new heart, researchers first remove all cells from a donor organ (left), leaving a protein scaffold. That is seeded with cells (centre), which mature under the influence of growth factors and mechanical stimulation (right).

Odstranění buněk z orgánu pomocí enzymů a detergentů
Vytvoření scaffoldu

Osazení (re-celularizace) scaffoldu buňkami srdečního svalu a cév

Promývání orgánu živným roztokem, mechanická a elektrická stimulace – samostatné kontrakce

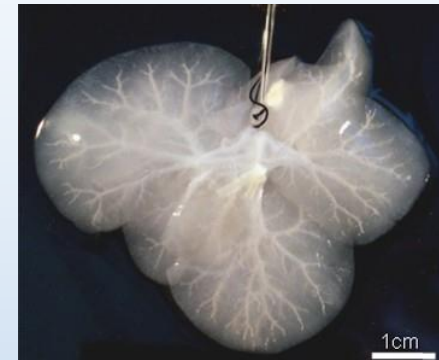
Umělé náhrady tkání – biologický scaffold

Decelularizované prasečí játra

Decelularizovaná játra potkana

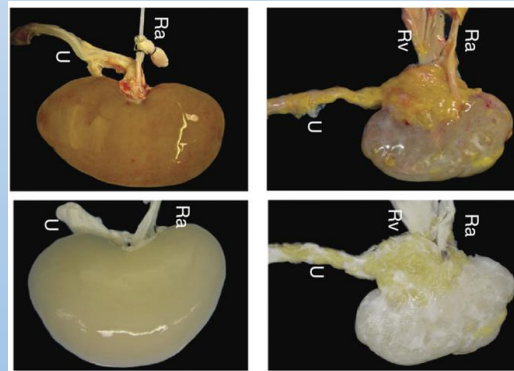

Decelularizovaná játra potkana

YouTube

srdce

Decelularizovaná ledvina

Decelularizované plíce

Hydrogely

- Hydratované polymerní materiály (gely)
- Vysoký obsah vody (> **97%**)
- Biokompatibilita
- Fyzikální a chemické vlastnosti lze modifikovat
- Porozita – lze modifikovat různými porogeny
- Mechanická podpora buňkám a vrůstající tkáni

Přírodní polymery

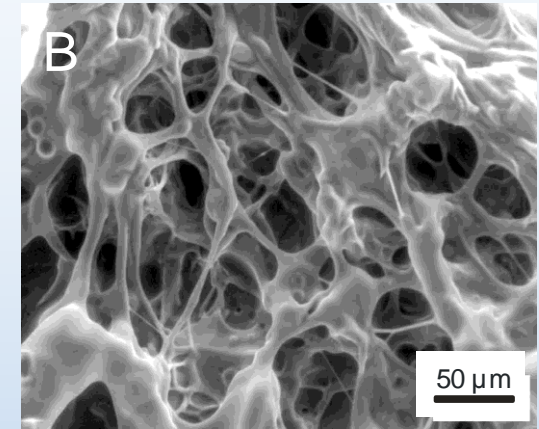
kolagen, alginát, agar, chitosan, fibrin, atd.

Synthetické hydrogely

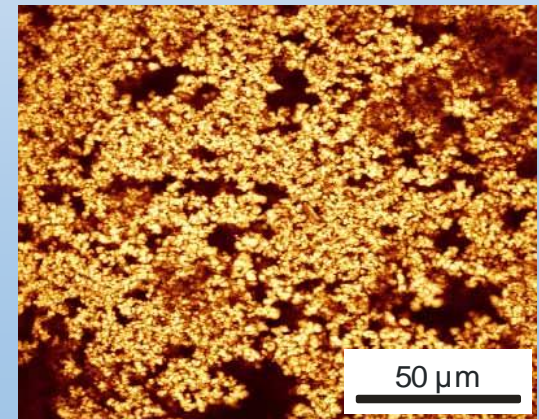
poly(2-hydroxyethyl methacrylate) HEMA

poly[N-(2-hydroxypropyl) methacrylamide] HPMA

HEMA

HPMA-RGD

Hydrogely v regeneraci míšního poškození

- **Poranění míchy** – nevratná ztráta motorických a sensorických funkcí v důsledku omezené schopnosti regenerace přerušovaných axonů v oblasti léze.
- **Příčiny:** traumatické – automobilové nehody (50%), úrazy při sportu (14%), pády (20%), střelné a bodné poranění, nádory, cysty, krvácení, vývojové vady
- 10 tis. nových pacientů ročně (USA)

Komplikace:

Trombóza, spasticita, autonomní dysreflexie, neuropatická bolest, ztráta kontroly vyprazdňování, dekubity, syringomyelie, sexuální dysfunkce, infekce...

Paralýza dle rozsahu poškození

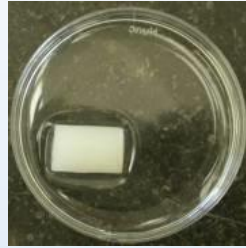

V současné době nexistuje účinná léčba terapie míšního poranění

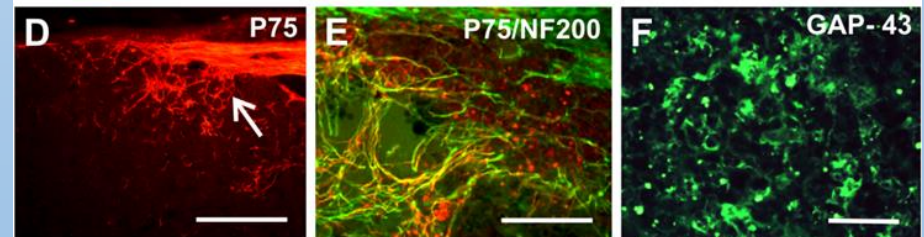
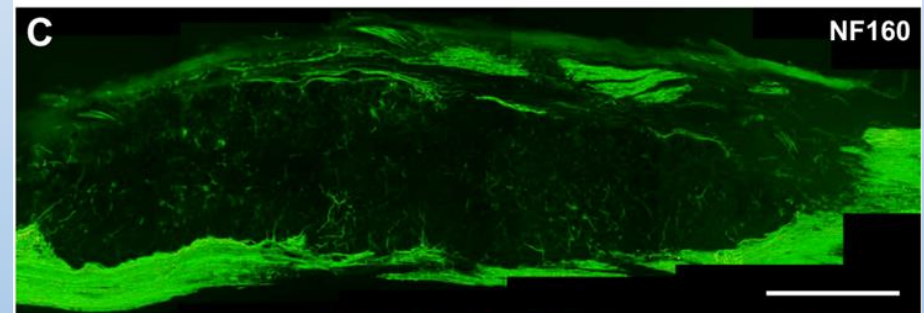
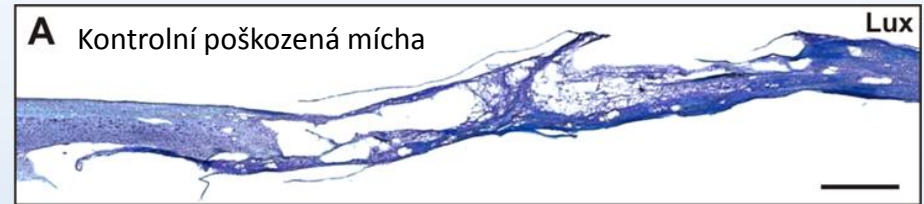
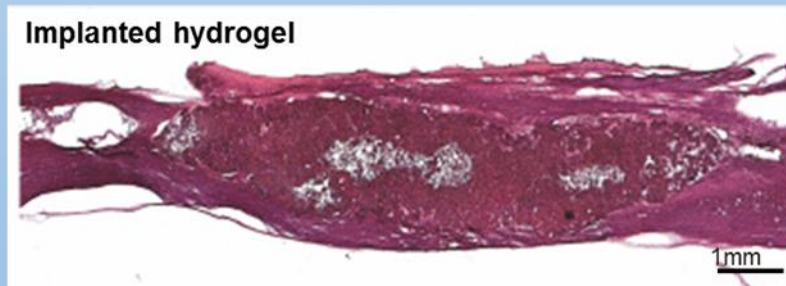
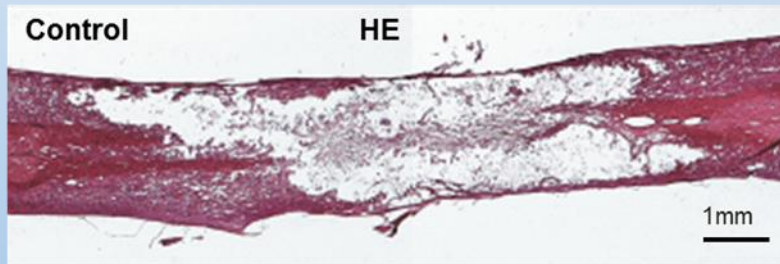
- stabilizace, rehabilitace, medikace (bolest, spasticita), moderní technologie (electronické stimulátory)

Regenerace poškozené míchy pomocí hydrogelů a kmenových buněk

Přemostění kavity pomocí biomateriálu

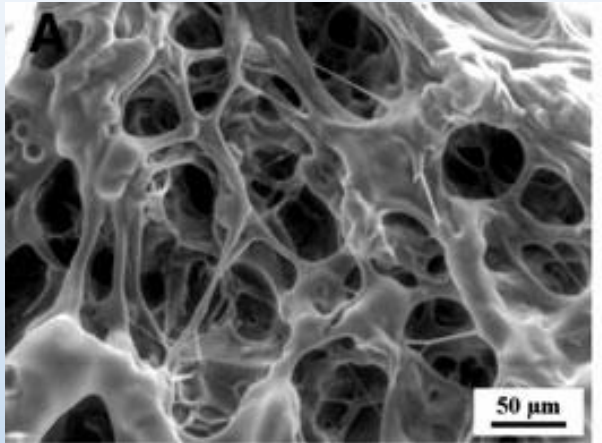

Míšní poranění – chronická léze

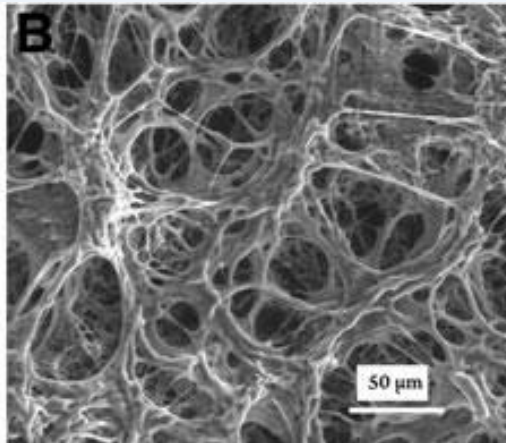

Hydrogely v regeneraci míšního poškození

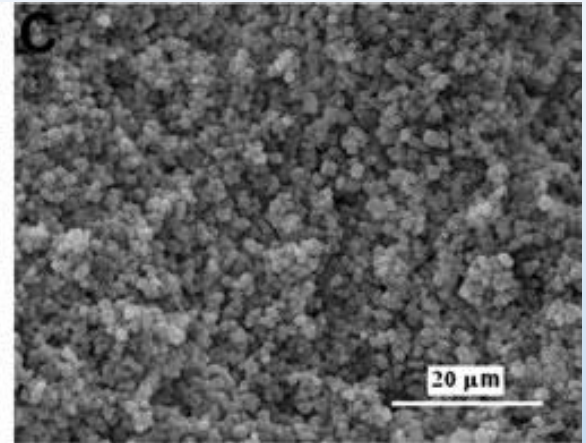
HEMA-MOETACI
solid porogen

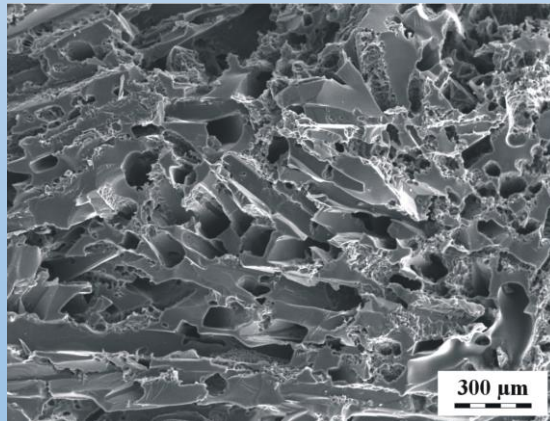
HPMA-RGD
solid porogen

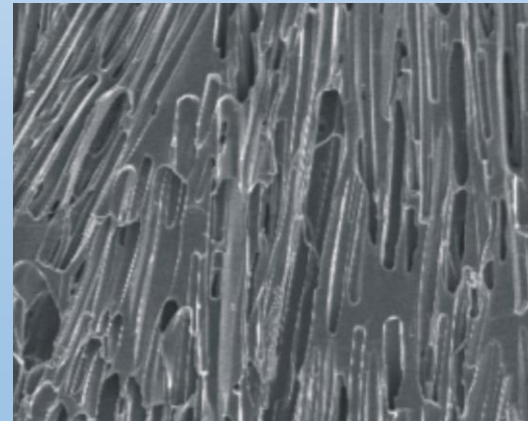
HPMA-RGD
heterophase separation

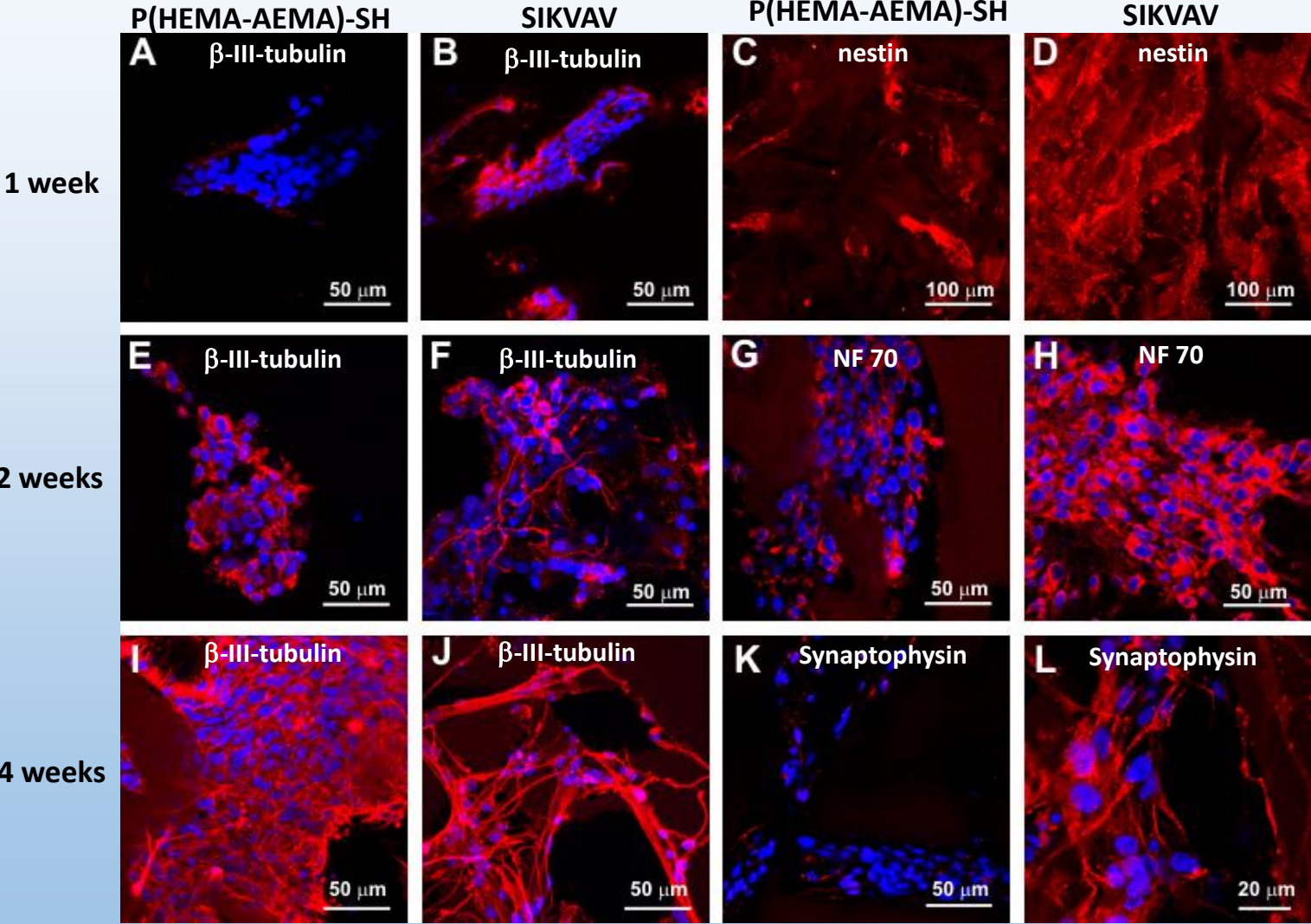
HEMA-SIKVAV
solid porogen

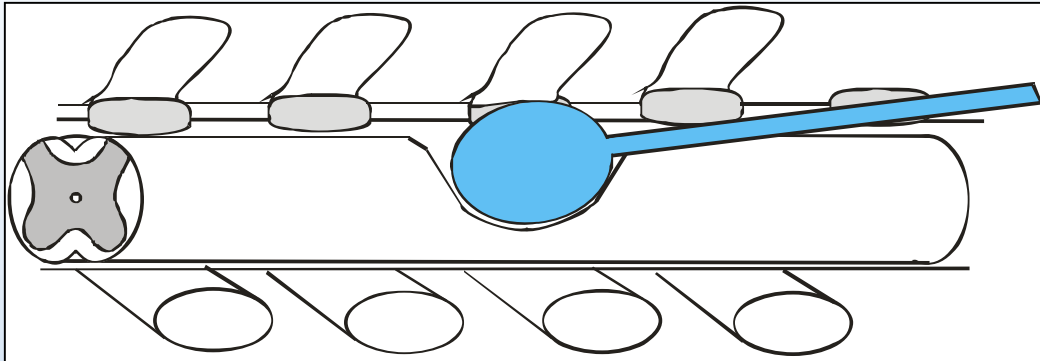
HEMA-SIKVAV
oriented pores

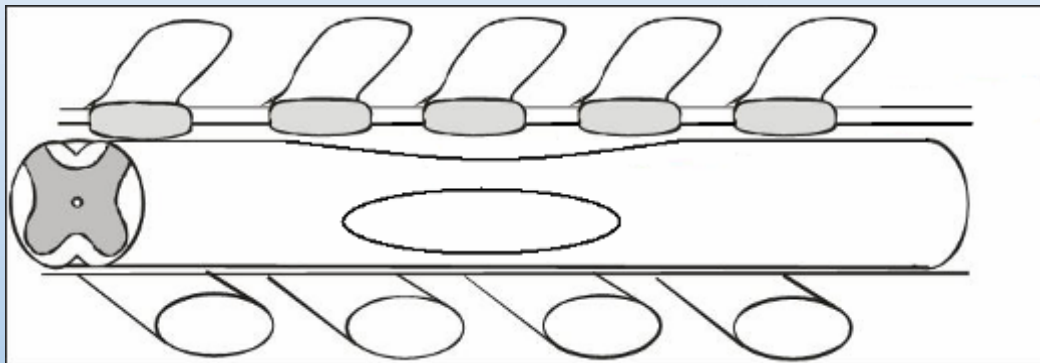
Diferenciace neurálních prekursorů na SIKVAV- modifikovaném hydrogelu

Experimentální model chronické míšňí léze

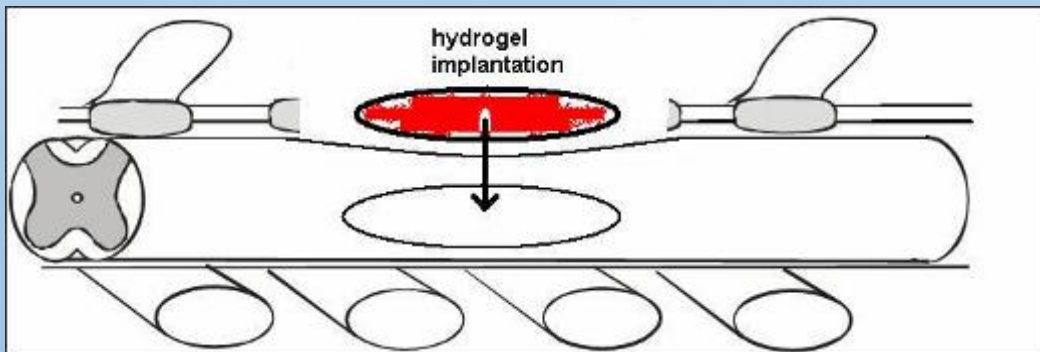

balónková kompresní léze

posttraumatická kavita

5 neděl po indukci léze

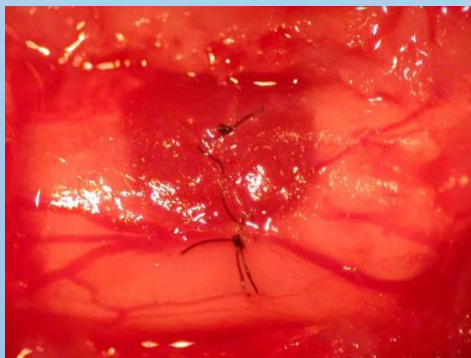
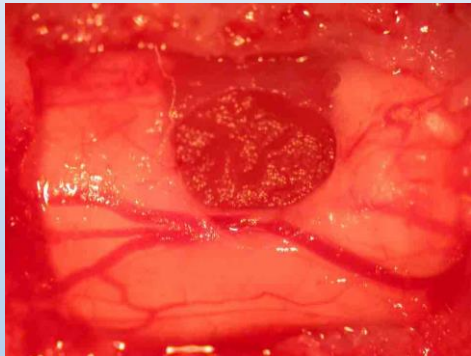
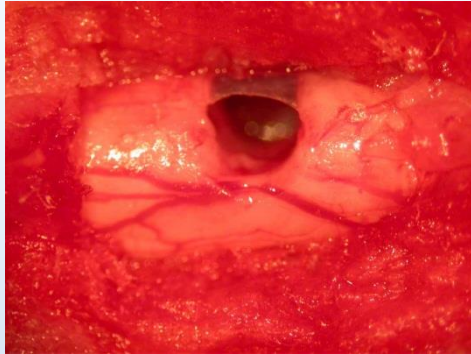

Implantace hydrogelu

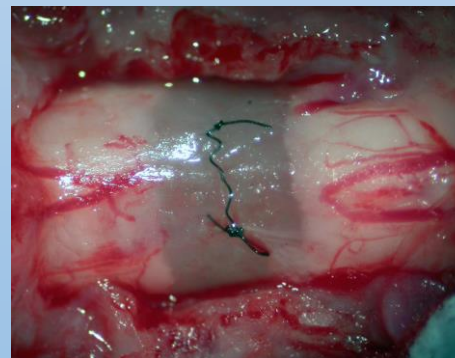
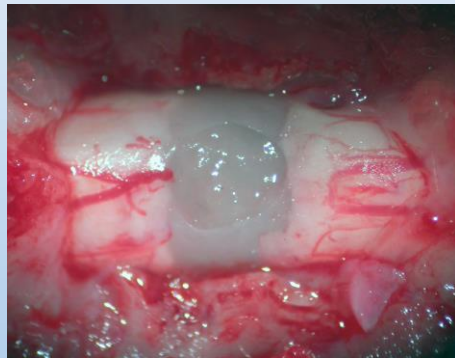
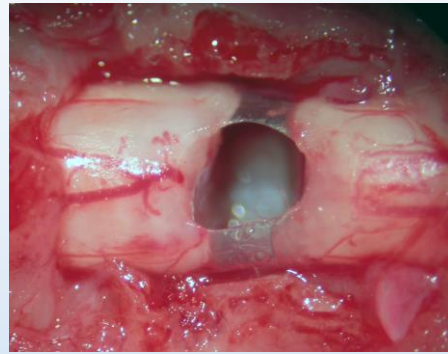
Přemostění léze

Implantace hydrogelu do modelu míšního poranění

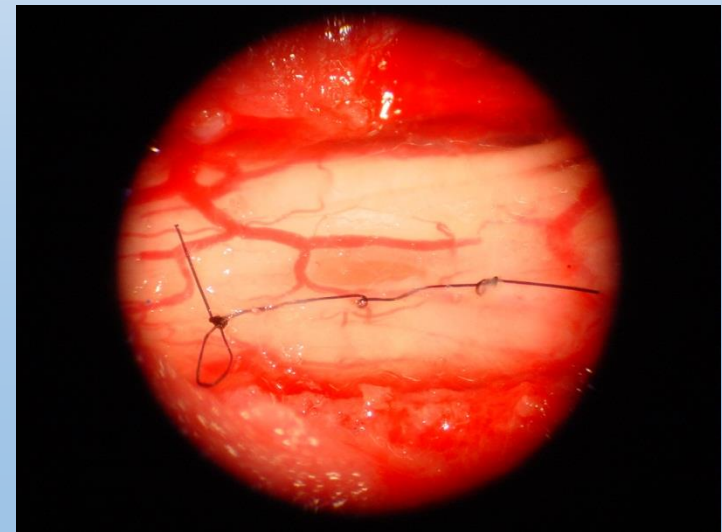
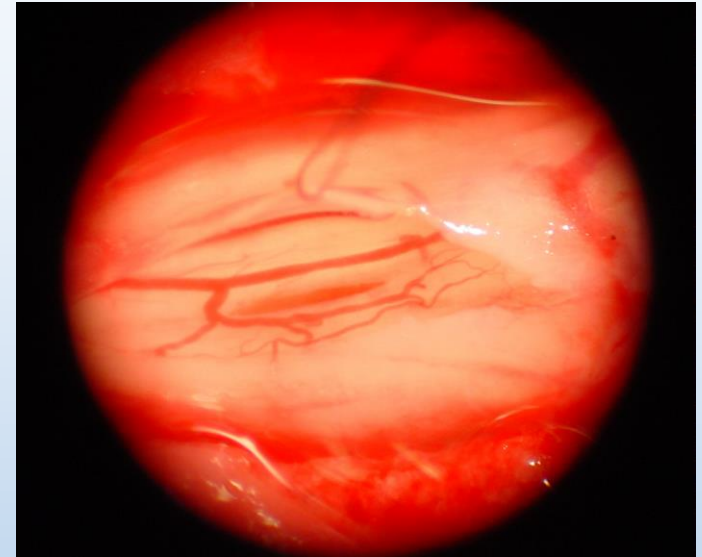
hemisekce

transekce

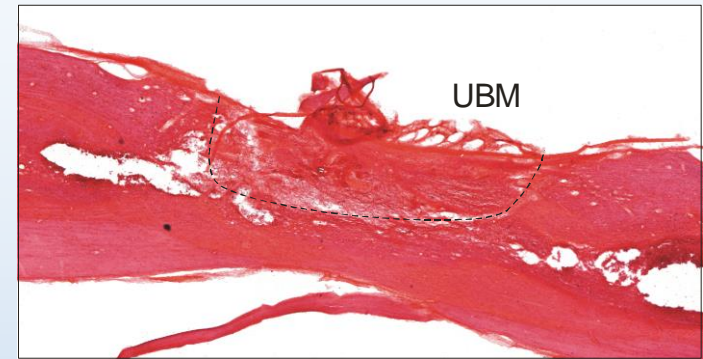

balónková kompresní léze

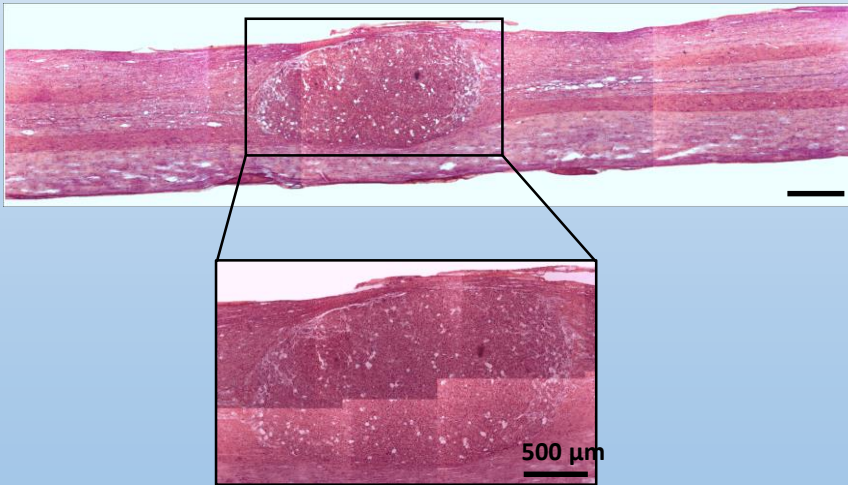

Integrace hydrogelu do modelu míšního poranění

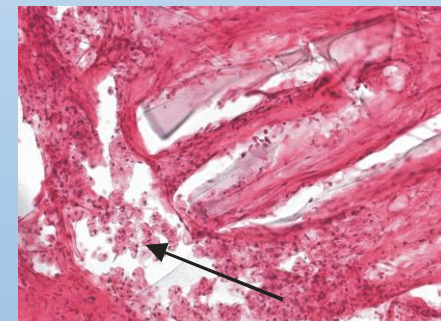
- **Hematoxylin-eosin staining**
- Tissue ingrowth
- Scaring - fibrosis
- Immune reaction – macrophages
- Scaffold degradation

Urinary bladder matrix (UBM) hydrogel implanted into spinal cord hemisection - 2 weeks after the implantation

HPMA-RGD hydrogel implanted into spinal cord hemisection 2 months after transplantation

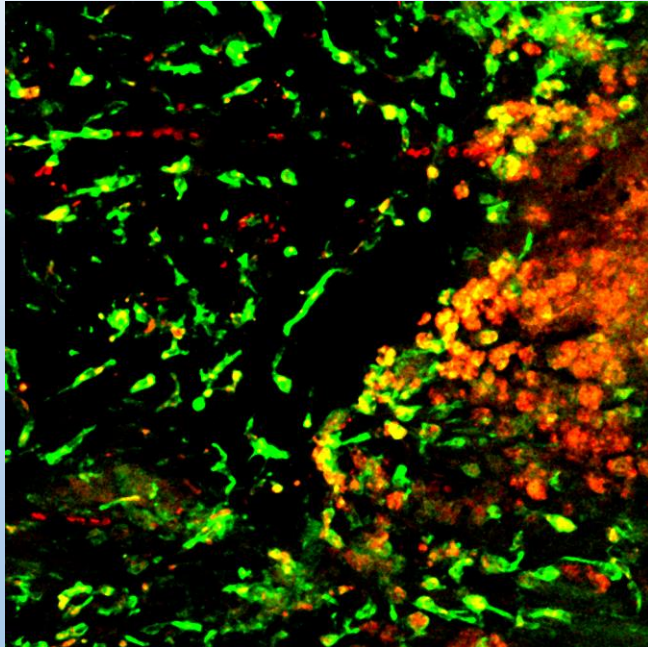

Macrophage reaction to stiff hydrogel HEMA-SIKVAV

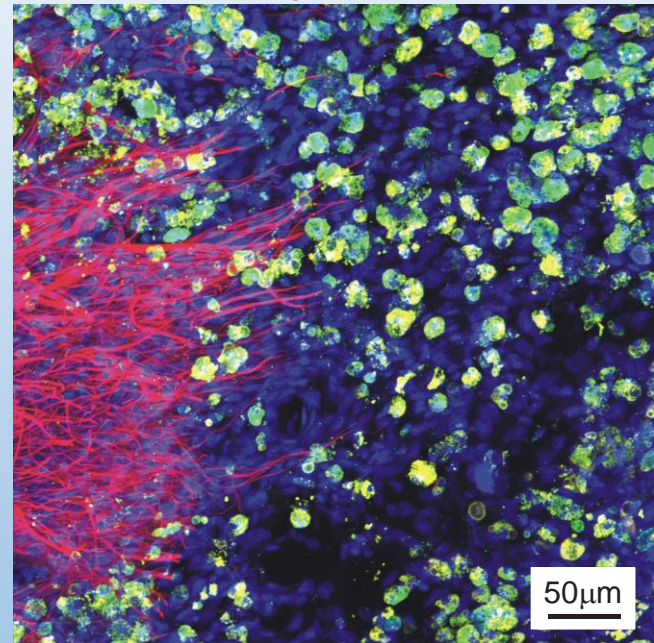
Integrace hydrogelu do modelu míšního poranění

- Macrophages/microglia reaction – degradable vs. non-degradable material
- M1 (pro-inflammatory) vs. M2 (anti-inflammatory) macrophages

M1 (red) vs. M2 (green) macrophages

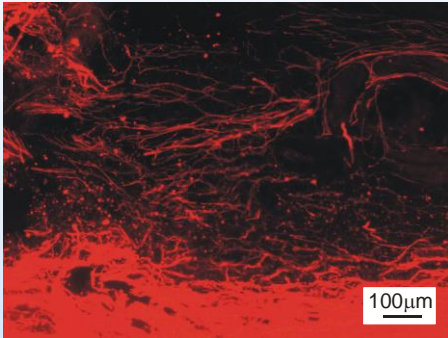
Astrocytes (GFAP)/
Macrophages (Ed1)/DAPI

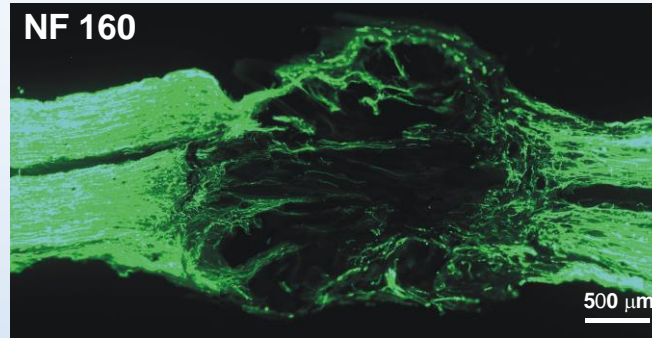
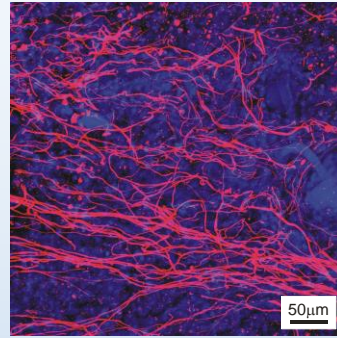
Degradable biological scaffold

Integrace hydrogelu do modelu míšního poranění

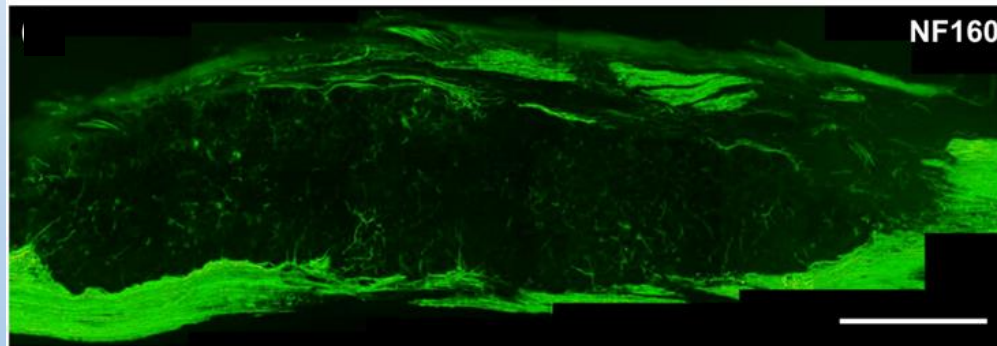
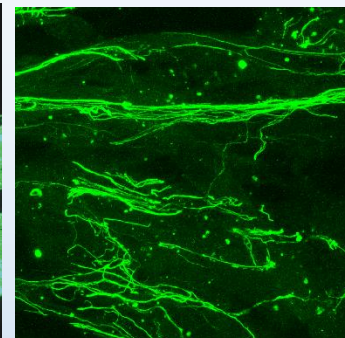
Vrůstání axonů - neurofilameta

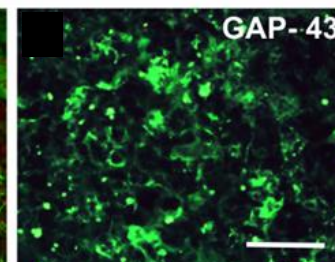
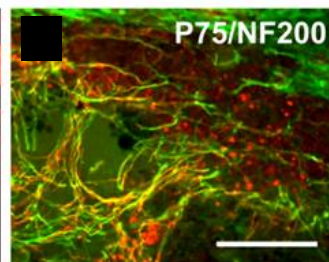
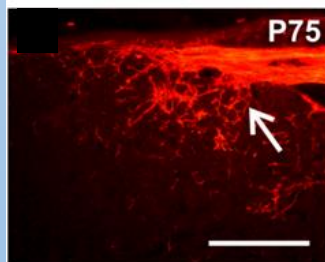
Degradable biological scaffold – hemisection – 2 weeks

SIKVAV-HEMA with oriented porosity – transection – 2 months

p75 – Schwann cells

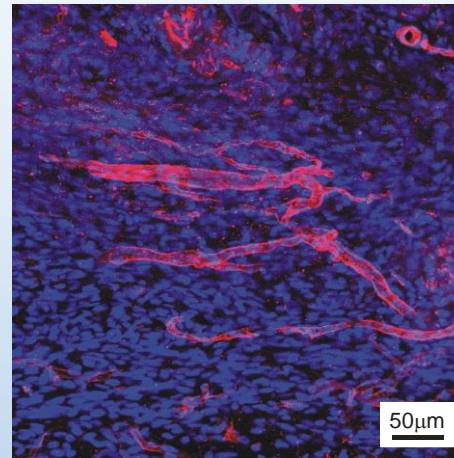
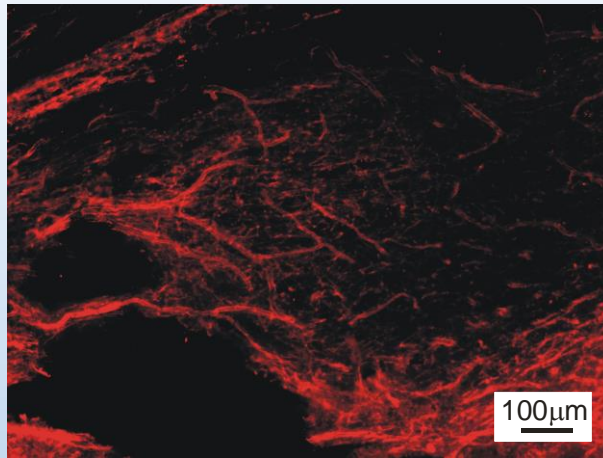
GAP43 – neuronal growth cone

HPMA-RGD - chronic lesion 6 months after implantation

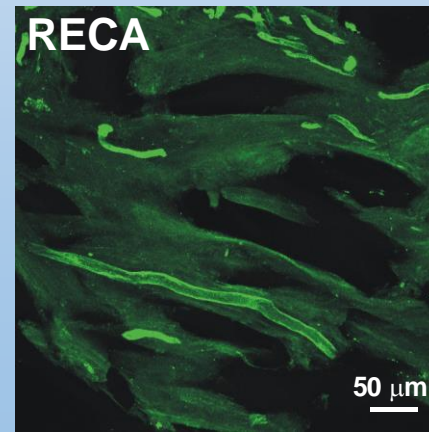
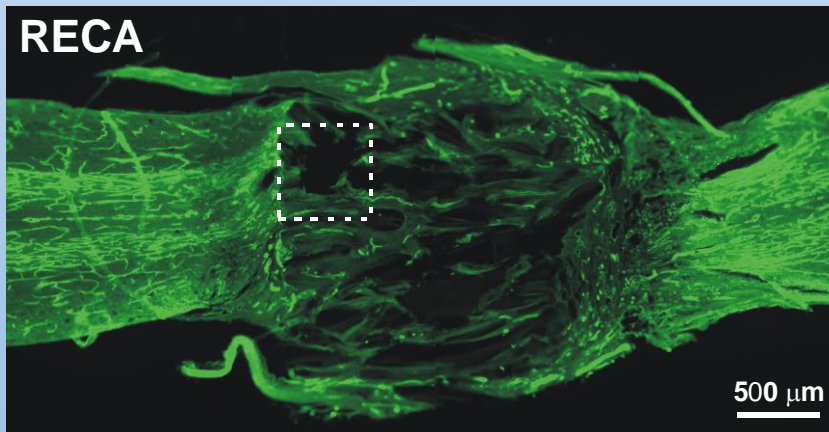
Integrace hydrogelu do modelu míšního poranění

Vaskularizace – prorůstání cév

Blood vessels (RECA)

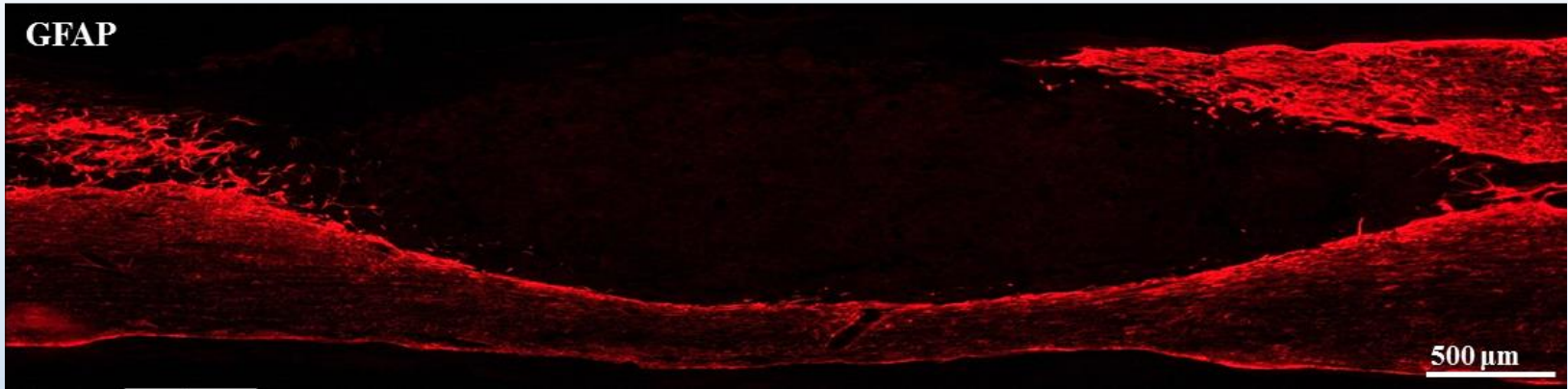
Degradable biological scaffold

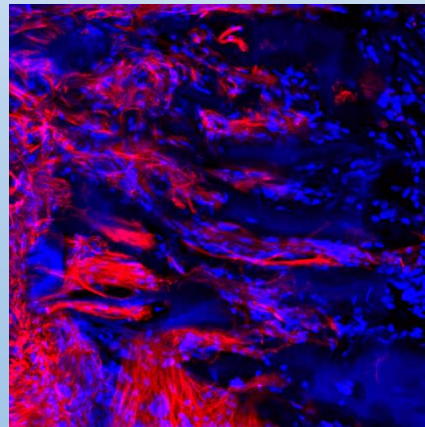
SIKVAV-HEMA with oriented porosity - transection

Integrace hydrogelu do modelu míšního poranění

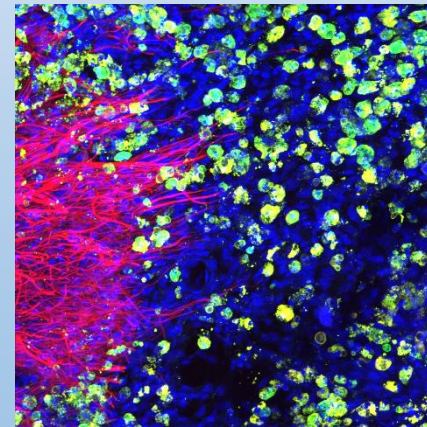
Astrocyty - GFAP staining

HPMA-RGD hemisection – 2 months

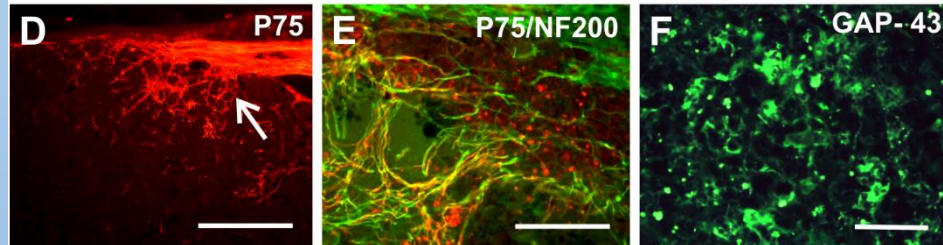
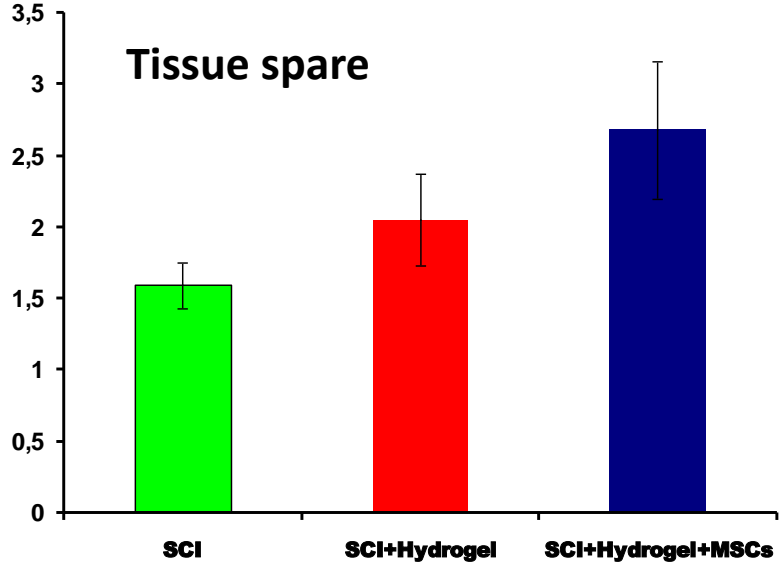
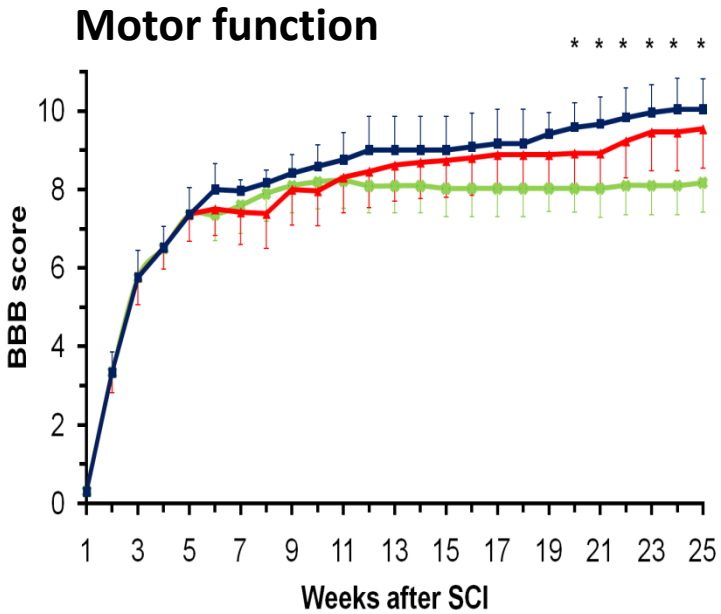

*SIKVAV-HEMA with
oriented porosity –
transection – 6 months*

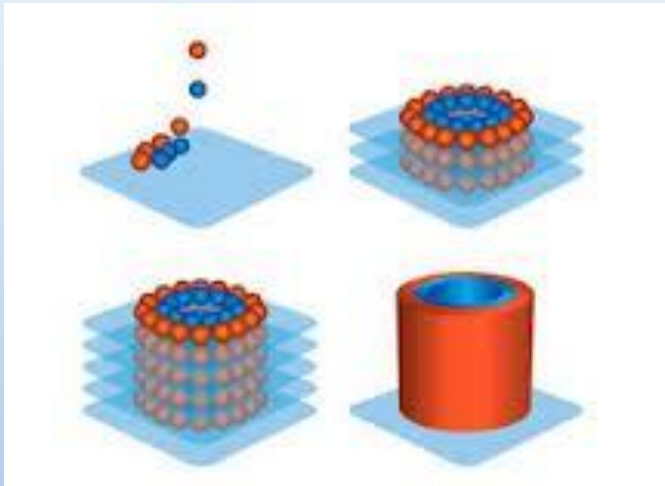
*Degradable biological
scaffold – hemisection 2
weeks*

Léčba chronické míšňí léze HPMA-RGD hydrogelem a MSC

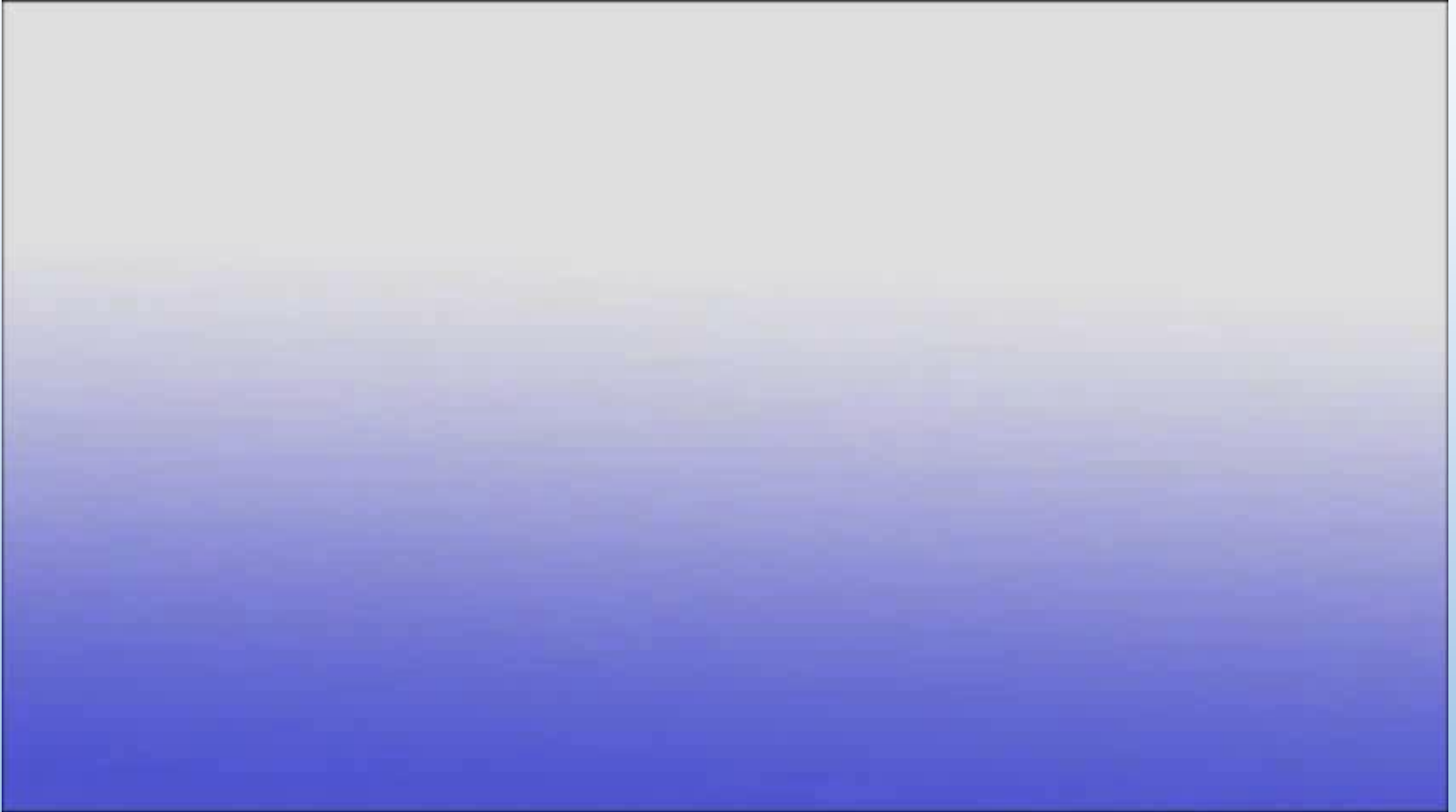
Umělé náhrady tkání – bioprinting

- 3D tiskárny umělých tkání
- Kombinace biomateriálu (kolagen) s buňkami – vrstvení
- Výroba tkání a orgánů na míru pacienta

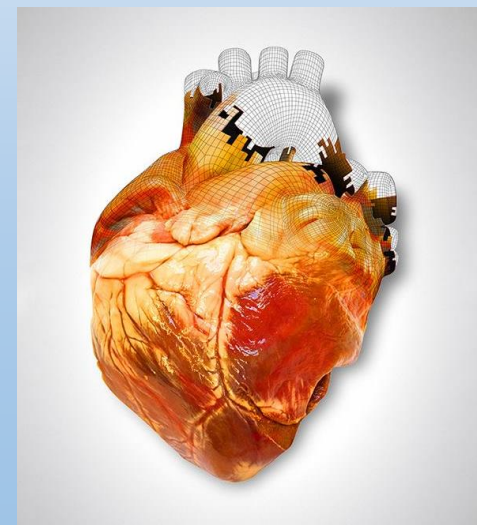
Umělé orgány – bioprinting

YouTube

Budoucnost regenerativní medicíny

- Léčba nemocí a poranění, které v současnosti nelze léčit – cukrovka, Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, amyotrofická laterální skleróza, svalová dystrofie, genetické poruchy ....
- Nové funkční tkáně a orgány vytvořené z vlastních buněk pacienta – srdce, srdeční chlopně, plíce, játra, ledviny, slinivka, cévy....
- Obnova poškozených tkání:
  - Pohybový aparát - chrupavky, šlachy, kosti, svaly
  - Srdeční tkáně po infarktu
  - Nervových tkání mozku a míchy
  - Kůže
  - Sítnice, rohovka

ÚEM - Centrum základního biomedicínského výzkumu v ČR 10 vědeckých oddělení

Výzkum v oblasti buněčné biologie a patologie, neurobiologie, neurofyzologie, neuropatologie, vývojové toxikologie a teratologie, molekulární epidemiologie, molekulární farmakologie, imunofarmakologie, výzkumu rakoviny, kmenových buněk a tkáňových náhrad.

Centrum buněčné terapie a tkáňových náhrad – transfer technologií buněčné terapie, tkáňového inženýrství a nanotechnologií do klinických studií

Inovační biotechnologické centrum:

Bioinova, s.r.o. - příprava autologních mezenchymálních kmenových buněk z kostní dřeně pro klinické aplikace

EponaCell, s.r.o. – příprava a kmenových buněk pro veterinární aplikace

Aktuální klinické studie:

- hodnocení bezpečnosti a účinnosti použití kmenových buněk z kostní dřeně pro léčbu amyotrofické laterální sklerózy (FN Motol, Praha)
- bezpečnost a účinnost kmenových buněk kostní dřeně při zpevnění operované rotátorové manžety (FN Motol, Praha)
- léčba posterolaterální spinální fúze (FN Motol, Praha)
- léčba defektu kyčelního kloubu (LF UK, Hradec Králové)

**Centrum buněčné terapie
a tkáňových náhrad**

Děkuji za pozornost

Otázky?

